CANCELLARII PARISIENSIS

JOHANNIS GERSONIS

Sacræ Theologiæ Professoris

OPUS ARDUUM

DE

MODIS UNIENDI AC REFORMANDI ECCLESIAM IN CONCILIO UNIVERSALI,

Scriptum *proxime ante Concilium Constantiense*

Ad PETRUM de ALLIACO, Cardinalem Cameracensem.

Ex MSCto HELMSTADIENSI.

CAPUT I.

De publica Ecclesiæ miseria circa tempora Concilii Constantiensis.

DOlentes *quærebamus te* de omnibus *alienis*, *flagitiosis* & *perversis*, non in Christi fide, non in illa primitiva Apostolica Ecclesia inventis, imo nec apud illos sacros Apostolicos & eorum Cardinales & Coëpiscopos, ut credo, imaginatis, quæ nunc moliuntur vineam Domini exterminare, domum Dei depascere, & *quæ jam nostri hujus temporis Rectores Ecclesiastici amplectuntur* ut virtuosa, *scribunt* ut juridica, *præcipiunt* servanda, *prædicant*, *in detrimentum totius Ecclesiæ*, & *in utilitatem privatam*, veneranda. Igitur zelus domus Dei comedit nos, licet ideo opprobria exprobrantium ceciderint super nos.

Corruptio Ecclesiasticorum circa tempora Conc. Constant.

Vestra igitur *Paternitas*, quam ferventem ad domum Dei, ad sponsam Christi, ad *Ecclesiæ Catholicæ unionem*, amorem à retroactis temporibus habere conspexi sæpius, *à me*, *vestro Capellano*, & immerito fratre & amico, tacta dolore cordis intrinsecus, voce querulosa & dolenti quærebat: Ecce sedet sola civitas Ecclesiæ, quæ olim erat plena populo, unanimi consensu unita, sed peccatis exigentibus nostris temporibus periculose divisa: Jam non est, qui consoletur eam ex omnibus caris ejus: Jam *nullus* est, *qui* ad instar Christi & sanctorum *pro republica laboret*: Qui pro ovibus laboribus periculis & morti sedet: Qui fideles & simplices in fide corroboret, & confortet. Omnes *amici* ejus *spreverunt* eam, scilicet *Ecclesiam*, cum eis paupertatem prædicat, cum eis avaritiam interdicit, cum eis castitatem annunciat, & *facti* sunt ei *inimici*. Jam proh dolor Tyrannorum pedibus subjicitur, ad tributa redigitur, propriis commodis innititur, & sub *titulo* coloris *pacis* & unionis *respublica Ecclesiastica prosternitur*, & in plures seditiones scinditur.

Petri de Alliaco & Gersonis sollicitudo pro emendanda Ecclesia.

Calamitas Ecclesiæ pristina.

Sed jam dolenter quæritur: Num fidele *remedium* pro hac Christi unica sponsa, unica matre nostra inveniatur? Hoc exquisivi à juventute mea, hoc exposco, hoc desidero, &, ut putas, non videbo.

Emendationis remedium difficile.

Ergo dolenter quæro, quid *vestra paternitati* cordialius ac ardentius respondeam inposterum: Salva semper protestatione, quod si quid minus dixero justum, secundum Christi fidem, & regulam Apostolorum, revocabo, ex corde compatiendo, & pro posse meæ imperitiæ, ac munitus armis justitiæ domui Dei, columbæ Dei, sponsæ Dei, electæ Dei, nostro pio & laudando desiderio consulendo.

Gersonis studium Ecclesiæ optime consulendi.

CAPUT II.

De Unitate Ecclesiæ, deq; Ecclesiæ distinctione in Catholicam & Romanam.

CONstet in principio, quod loquitur Cyprianus: (*Decreti Part. 2. caus. 24. quæst. 1. cap. 18.*) *Ecclesia una* est, quæ latius in multitudinem incremento fœcunditatis extenditur, *una* ejus *origo* est, unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit.

Sed quæritur: *Quæ* sit illa *Ecclesia, quæ unam originem novit*, unam domum scit, unius cubiculi sanctitatem custodit? Revera illa, quæ temporalia ad instar Christi despicit, quæ originem fidei, & *fundamenta primitiva Ecclesiæ custodit*, quæ sub uno Pontifice & Christi vicario dilatatur & vivit, quæ *sanctitatem cum moribus probis* concordat & *unit*, quæ cum vitiis litigat, & ipsa destruit.

Unam Ecclesiam esse primitivæ conformem, sanctam. Moribus probis præditam.

Instat tamen servor ille vester cœlicus, & quærit: Quomodo & qualiter hæc *unio* haberi possit?

Credite mihi, quod respublica Ecclesiæ *triplici unione* possit & debeat de necessitate gaudere. Prima est *imperiosa*, secunda est *jocundosa*, tertia est *virtuosa*. Prima conservatur in *unius capitis principantis existentia*; Secunda roboratur in *multorum membrorum benevolentia*; Tertia perpetuatur in *religionis observantia*.

Unio Ecclesiæ triplex.

Sed jam, *frater* carissime, cum sint verba tua mysterio plena, digneris declarare ipsa.

Volo libenter facere, quod jubes, *Pater*. Sed pro omnium dicendorum corroboratione munio me hac suppositione: *Ecclesia Christi est inter omnes respublicas aut societates, recte ordinatas* à Christo, *superior, nobilior, atque diligibilior*. Patet: Quia aliæ sunt cœtus multitudinis temporalis, ista autem est *congregatio populi spiritualis*: Illæ ad tempus patent, ista autem usque ad finem nunquam deficiet: Illæ salvant corpora peritura, ista autem animas in perpetuum duraturas.

Ecclesia respublica optima.

Prosequar allectus tuis verbis dulcibus istius *Ecclesiæ unionem*. Sed dic quæso, *de qua Ecclesia* intelligis, cum ille Sanctus Athanasius in Symbolo dixerit: Et *unam, sanctam, Catholicam* & *Apostolicam Ecclesiam*. Si enim idem sunt *Catholica & Apostolica Ecclesia*, superfluum fuit replicare, quod per unum potuit explicare. Si vero idem non sunt, dic quæso, in quo differunt?

Symboli Athanasiani verba de Ecclesia, explicata. Catholica & Apostolica Ecclesia quod differant.

Revera, ut bene noscis, *Catholica, universalis Ecclesia, ex variis membris, unum corpus constituentibus, sive ex Græcis, Latinis, & barbaris, in Christum credentibus, ex hominibus & mulieribus, ex rusticis & nobilibus, ex pauperibus & divitibus est conjuncta* & nominata. *Cujus corporis, universalis Ecclesiæ, caput Christus solus est*. Cæteri vero, ut *Papa, Cardinales*, & *Prelati, Clerici, Reges* & *Principes* ac *plebeji*, sunt *membra* inæqualiter disposita.

Catholica Ecclesia quæ sit? Christus solus caput Ecclesiæ universalis. Papa, Principes, plebeji &c. membra Ecclesiæ universalis.

Nec istius Ecclesiæ Papa potest dici nec debet *caput*, sed solum vicarius Christi, ejus vicem gerens in terris, dum tamen clavis non erret.

Papam nõ esse caput Ecclesiæ universalis.

Et in hac Ecclesia & in ejus fide *omnis homo* potest salvari, etiamsi in toto mundo aliquis Papa non posset reperiri, & non inveniretur.

In Ecclesia universali salus sine Papa.

Et causa est, quia *in hac solum Ecclesia est Christi fides* fundata, & *huic soli Ecclesiæ* est *potestas ligandi & solvendi tradita*. Quia dato, quod nullus Papa esset, adhuc aliquis fidelium, remedium ligandi & solvendi, veniret. In hac sunt septem *sacramenta*: In hac est tota salus nostra.

Fides & sacramẽta in Ecclesia universali, sine Papa.

Hac Ecclesia de lege currenti *nunquam errare potuit*, nunquam deficere, nunquam schisma passa est, nunquam hæresi maculata est, nunquam falli aut fallere potuit, nunquam peccavit, (ut de omnibus patet *XXIV. q. 1. per totum.*)

Ecclesia universalis ab errore immunis.

In ista etiam *omnes fideles*, in quantum fideles sunt, *unum* sunt in Christo, in cu-

Fideles unum esse in Ecclesia universali.

Eccl. Apostolicā esse particularem, Papalem & Romanā dictam. Papā caput Romanæ Ecclesiæ esse. Romanā Ecclesiam posse errare.

in cujus fide non est distantia Judæi, Græci, Domini & Servi.

Alia verò vocatur Ecclesia *Apostolica, particularis & privata*, in Catholica Ecclesia inclusa, ex Papa, Cardinalibus, Episcopis, Prælatis & viris Ecclesiasticis compaginata. Et solet dici *Ecclesia Romana, cujus caput Papa* creditur, cæteri vero Ecclesiastici, tanquam membra inferiora & superiora in ea includuntur.

Et *hæc errare potest*, & potuit falli & fallere, schisma & hæresin habere, etiam potest deficere.

Et hæc *longe minoris autoritatis videtur esse universali Ecclesia*, ut dicetur inferius. Et est quasi *instrumentalis* & operativa clavium universalis Ecclesiæ, & *executiva* potestatis ligandi & solvendi ejusdem. Nec *de recta conscientia* majorem habet vel habere potest *autoritatem*, & executionem potestatis, quam sibi ab universali Ecclesia conceditur.

Universalem Ecclesiam majoris autoritatis quam Romanā esse.

Differunt ergo hæ duæ Ecclesiæ sicut genus & species, cum omnis Apostolica sit catholica, & non vicissim. Et ideo solebat loqui Apostolus in suis epistolis: *Salutat vos Ecclesia, quæ est Babylone*, & sic de similibus.

Catholica & Romana Ecclesiæ discrimen.

Caput III.

De universalis Ecclesiæ conservanda unione.

SEd inquit *vestra* solers *paternitas*: *Pro cujus* igitur *Ecclesiæ unione* & redintegratione est *laborandum*, animas ponendum?

Pro universalis Ecclesiæ salute præcipue laborandum.

Revera *pro* illius *universalis Ecclesiæ salvatione*, & fidelium errantium, & membrorum deviantium, causa illius secundæ Ecclesiæ Apostolicæ, redintegratione, omnibus postpositis est laborandum. Quod extra *illam* non est salus. (*XXIIII. q. 1. can. 22.*)

Cujus sit universalis Ecclesiæ unionem curare.

Sed quæritis: Quis primo *membra deviantia incipiet reducere*, & unionem procurare?

Revera, ubi *Papa* non esset suspectus, & ubi non agitur de unione capitis, ad eum primo pertineret. Aliàs ad majorem partem, vel *totam congregationem Episcoporum & Prælatorum & Principum secularium* pertinere credo. Et quicquid illi egerint in hac causa, quasi fides est tenendum.

Jus Principum in Ecclesiæ universalis cura.

Sed quod motiva multum innituntur veritati, jam quæritis: Quid habent *Principes seculares* facere *in Ecclesiæ reductione*, & membrorum unione?

Certe, si veritatem & pacem diligitis, si bonum commune respicitis, si corpus naturale perpenditis, ubi manus in auxilium venit totius corporis, & quodlibet membrum currit ad salvationem ejus: Ad Ecclesiæ congregationem, pacificationem, redintegrationem, quam pro communi utilitate debemus recipere, non solum *Principes seculares*, sed *rustici* & laboratores, & quicunque, quantumcunq; etiam *minimi fideles*, debent occurrere, & morti, si oporteat, se exponere *pro totius gregis salvatione*, exemplo antiquorum, bonum commune zelantium, & morti pro eodem se exponentium. Ut patet legenti in *Valerii Maximi lib. 1. 2. 5. & 6to. & Tullium de officiis, quasi per totum*: Et Christi exemplo. Qui, licet sciret locum, ubi eum traditurus erat Judas, voluntarie ivit, morti se dedit, *ne tota gens periret.*

Subditorū, omnium, fidelium jus in Ecclesiæ cura.

Et si ad ista tenentur *seculares*, quanto magis *Prælati & Ecclesiastici Rectores.*

Ecclesiasticorum jus.

Instat tamen prudentia vestra: Quid oportet *pro universalis Ecclesiæ unione laborare*, si ipsa Ecclesia est & fuit semper indivisa, unica, & nunquam passa schisma?

Pater mi, si dignemini intueri, nec dico, *Ecclesiam universalem posse reuniri*, cum ipsa schismate non possit dividi, quia etiam in unico supposito potest salvari: Sed dico, quod *pro ejus unione sit laborandum*, & pro ejusdem *membrorum concordia* & pacificatione. Quia cum & ipsa sit in *charitate* fundata, & bonum commune vocata, & charitas non

Membrorum Ecclesiæ universalis concordia conservanda ac paranda.

non quærit, quæ sua sunt: Ideo in ipsa Ecclesia nonsolum nobis nati sumus fideles, nec nostra justitia & pax nos solum debent illustrare, sed & fratres nostros & alios Christianos. Ideo dicit Propheta: *Propter fratres meos, & proximos meos loquebar pacem de te.*

Item. *Laborandum est pro universalis Ecclesiæ unione*, sic solemus dicere; Quia *executio potestatis* & auctoritatis ejusdem, quæ est in Ecclesia Apostolica, impeditur valde propter *contendentes de papatu*, & propter *schismata*. Imo aliquando redditur dubia. Et quia *universalis Ecclesia* operatur ad modum theoricæ Magdalenæ, *Apostolica* vero ad modum practicæ Marthæ. Et *finis* intentus *communis* in arte, *est practica*. Imo ne finis *clavium universalis Ecclesiæ* impediatur, qui est autoritas ligandi & solvendi: A majori fit denominatio. Dicimus propterea, laborandum esse pro unione universalis Ecclesiæ.

Ecclesiæ Romanæ neglectus in universalis Ecclesiæ concordia servanda.

Caput IV.

De imminente Concilio Generali Constantiensi.

Sed jam, ubi multis præmissis, finis suppositionis advenit, accenso ardore nimio utilitatis publicæ Ecclesiæ, *Vestra magnifica paternitas* certificari affectat, addens: Ecce dies veniunt *generalis Concilii, de proximo celebrandi.* Cujus celebratio ad hoc tendit, ut fiat *capitis unius in Ecclesia* Apostolica seu *Romana* declaratio, ut fiat *membrorum una consociatio*, ut fiat *morum proborum antiquorum reformatio.*

Scopo Concilii Generalis Constantiensis

Jam capitis unio videtur perire: Quia *tres se audent Papam vocare.* Jam membrorum est divisio: Quia sub quolibet *illorum trium* est membrorum obedientia & subjectio. Jam *bonorum morum* est *dissipatio*, imo *oblivio*: Quia *Simonia, avaritia, beneficiorum venditio*, tyrannia & exactio regnat, quasi de *consuetudine* approbata in populo *Ecclesiastico.*

Tres Papa Romani ante Conc. Const. Ecclesia divisa. Mores corrupti.

Dolenter ergo quæro: *Utrum* inveniri possit *modus* in hoc *sacro futuro generali concilio*, quo regnaret Rex & Papa in Ecclesia, qui solum esset *unus*, ne inveniretur alius, qui de se diceret: *Ego sum Apollo, ego Cephas, ego Christi:* Qui sapiens esset, qui faciat judicium & justitiam in terra, quibus diebus salvetur Ecclesia, & habitet confidenter.

An sit modus in Concilio Const. unũ Papam creandi.

Item de secundo quæro instanter: *Quis modus* reperiatur, *quo cœtus Christianorum congregetur*, quo oves dispersæ simul cubent, simul pascant, & sub uno Christi vicario vivant, & à guerris & tyrannidibus abstineant?

De modo convocandi Concil. Generale.

Sed jam tertio, quod *principalius & magis necessarium est in universali Ecclesia*, quo deficiente omnia deficiunt, quo existente Petri navicula non turbatur, non fluctuat, non perit: Quæro instanter, quibus *sacris moribus* esset *Ecclesia decoranda*, quibus *regulis*, quibus *constitutionibus* sacris, ac *legibus* esset fortificanda ac præmunienda, ne consimilia schismata præterita insurgerent in Dei Ecclesia? Ut sic Ecclesia tota pulchra, & virtutibus ac sacris legibus & regulis ornata esset, terribilis ut castrorum acies ordinata.

Præcipuũ Concilii Constantiensis momentum Reformatio Ecclesiæ.

Hæc igitur *triâ*, quantum poteritis, Domino adjuvante, dignemini declarare, & vestra in hac parte consilia dare.

Libet, *Pater*, sub compendioso sermone postulatis satisfacere.

Caput V.

De Pontificis Romani auctoritate atque potestate.

Sed jam primo de *unione capitis* volo præsupponere, & *potestatem, usurpatam diu ab eodem capite, limitare.*

Quis unquam dubitare potuit, quin leges, quin decreta, quin quæque in qualibet politia juste ordinata *propter conservationem boni communis* principaliter sint instituta & facta? Cujus *reipublicæ salvatio redundat in bonum cujusvis privata*

Boni legislatoris conservare bonum publicum.

Leges propter rempublicam factæ.

Respublica major legibus.

vatæ personæ secundario. Intentio igitur cujuslibet legislatoris est, *conservatio* & salvatio *boni communis.* Quia ergo propter quod unumquodque tale est, illud magis: Si *leges & jura propter rempublicam sunt facta*, magis est ipsa respublica, quam sint aliqua jura.

Reipublicæ salus potior quam personæ privatæ.

Ex quo concludo, quod, ubi de pari concurrunt, *curatio reipublicæ* & *conservatio alicujus* viventis *personæ privatæ*, cesset lex, cesset jus, quo tollitur salvatio boni communis, nec habeat virtutem pro tunc alicujus juris, legis aut consuetudinis. In tantum, ut Dominum nostrum mori expediret, ne tota gens periret, ut prædixi.

Leges Papales valere, quamdiu publica res per illas non patitur detrimentum.

Omnes ergo *constitutiones Apostolicæ*, sive leges, *factæ in favorem Papæ, Cardinalium* sive prælatorum, intelliguntur & intelligi debent, ubi respublica Ecclesiastica directe vel indirecte, publice vel occulte, in parte vel in toto, detrimento aut divisioni non videtur subesse.

Et sic de *legibus imperialibus* & regalibus possumus intelligere.

Sed fortius quæritis; Numquid *quoad dominia* multum sint differentia *secularis* dominatus, & *Ecclesiasticus* principatus?

Utique. Quia ille temporalis, iste spiritualis: Ille per successionem, iste à Deo per electionem: Ille ad defensionem, iste propter ordinem.

Papam aut Prælatum posse sede moveri, si publica res requirat.

Si ergo propter salvationem unius regni, unius provinciæ, deponitur unus Rex, unus Princeps secularis, qui per successionem perpetuam descendit: Multo magis unus *Papa*, unus *Prælatus est deponendus*, qui per electionem Cardinalium fuit institutus. Cujus pater & avus forsan ventres implere non sufficiebant fabis. Durum enim est dicere, quod *filius unius Veneti piscatoris* papatum debeat tenere *cum detrimento totius reipublicæ Ecclesiasticæ, cum injuria tantorum Regum, Principum & Prælatorum*, & quod sit causa tantarum discordiarum & scandalorum, & quod absq; animarum grandi periculo non procedant, & quod propter unam electionem hæreditarie debeat sanctuarium Dei possidere. Imo dixit Propheta: *Deleat illos, ut rotam, & sicut stipulam ante faciem venti.* Sicut enim stipula citius desinit, quam palea, sic credo in corpore mystico universalis Ecclesiæ membrum, quod amplius nocet, occasionaliter sive effectualiter, est citius dirimendum & amputandum.

Papam citius removendum quam prælatum alium.

Ergo *Papa malus* citius deponitur, quod est membrum validius, quam quicunque alius Prælatus, cum ipse sit in totam sollicitudinem, cæteri verò Prælati sint in partem. Et sic de *prælatis* cæteris, majores & minores habentibus administrationes. Non enim, si pes dolet, cætera membra dolent, secus si caput doleat. Quod si per imaginationem amputari posset, homine manente, amputari citius deberet, ne totus homo perdatur.

Papæ delictum gravius, quā Prælati.

Sic, *si Papa peccat, totus cœtus Ecclesiasticus convertitur ad peccandum.* Quia *Regit ad exemplum totus componitur orbis.* Sed si aliquis *Prælatorum* peccaverit, non propter hoc omnes alii peccant. Tamen Episcopi & cæteri Ecclesiastici, prælati ac clerici, ab omni specie mala debent abstinere.

Sed forte me voluisti capere in sermone, per varia scripta, allegando, quod tam sancta tam alta sit *potestas Papæ*, ut à nullo mortalium judicari valeat, nec deponi, nisi propter hæresin incorrigibilem: Ad hæc allegas dist. *XL. can. 6.*

Origo canonum antiquorum de potestate Papatus.

Sed perpende, mi frater, quanta *fraude*, quanta *astutia*, temporibus antiquis fuerint facta & scripta quamplurima *ad tenendam hanc dignitatem Papatus*: Quam Christus nunquam concessit æternaliter, *nisi ad tempus illis, qui diligunt Deum in toto corde & veritate.* Quod dico pro tanto, quod si Petrus, cui principaliter datus est papatus, ante Christi passionem (*Matth. XVI.*) mansisset in negatione, qua Christum negavit, & mortaliter peccavit, nec pœnituisset, certe post Christi resurrectionem nec Spiritum Sanctum cum aliis accepisset, nec princeps Apostolorum extitisset, nec, pasce oves meas, ipsi à Domino dictum fuisset.

Revertor ergo ad propositum, & dico, quod tantam *fraudem* in *administra-*

Multos Papatum male adminiſtraſſe.

Gerſon impugnat ſextum Decretalium & Clementinas.

Imperatoris & Principum jura ſervanda inviolata.

tione hujus Papatus fecerint aliqui antiqui, qui cum multis viris peritis, imò in malitiis imbutis, Deum non habentes præ oculis, *multa jura ſibi uſurparunt*, & pro ſe fecerunt, & meliorem partem ſibi attribuerunt, & *de republica non curarunt.*

Et quis fecit illos libros, *ſextum*, & *Clementinas? Arrogantiam, ſuperbiam*, juris ordinariorum locorum uſurpationem, *Imperatorum Romanorum injurioſam detractionem*, & eorum aliorumque poteſtatis periculoſiſſimam ſuppreſſionem, & alia multa in ſpiritualis & ſecularis reipublicæ læſionem malitioſe & pertinaci ambitione fabricata, in omnibus & per omnia concludentes. Et male: Quia non minus *terreno Principi in his, quæ ad jura pertinent imperii*, quam ſpirituali, in his, quæ ad Deum ſpectant, *debetur obedientia.* Vult enim Deus, hominem homini ſubeſſe duplici ratione, carnali Domino, quia caro eſt, & ſpirituali, quia ſpiritus eſt. Igitur omnes *inobedientes Romano Imperatori*, & ejusdem imperio, quia ejus jura uſurpant, in ſtatu damnationis exiſtunt. Nihilominus & *Papa* voluerunt obſervari illos ſicut ſancta Dei Evangelia.

Ex decretis & Decretalib9 multa enata mala.

Et ſic de *multis* contentis in *decretis & decretalibus*, poſt *dotationem Conſtantini.* Quorum occaſione & multa ſuccreverunt, & ſuccreſcunt *ſchismata in utraque republica* memorata.

Papam hominem, non ſanctum eſſe.

Ecce ponatur *Papa.* Eſt *homo* de homine, limus de limo, *peccator* & peccabilis, filius ante duos dies pauperis ruſtici: Erigitur in Papam: *Numquid* iſte absque aliqua pœnitentia peccatorum, absque confeſſione, absque cordis contritione *ſit Angelus impeccabilis*, ſit *ſanctus?* Quis eum ſanctum fecit? Non Spiritus S. Quia *dignitas non ſolet trahere Spiritum S.* ſed ſolum Dei gratia & charitas: Non *autoritas*, quæ *communicatur bonis & malis.*

Papā non eſſe angelum.

Poteſt errare.

Quia ergo Angelus Papa eſſe non poteſt, ergo Papa ut Papa eſt homo, & ut homo ſic eſt Papa, & ut Papa poteſt peccare, & ut homo poteſt errare.

Pontificū actiones.

Fuerunt enim *multi eorum*, ut legitur in chronicis, *non penitus ſpirituales*, ſed eorum actus civiles, contentioſi, & carnales ac temporales, ſequentes actus hominum, qui poſſunt mutuare, deponere, emere, vendere, percutere, occidere, mœchari, furari, rapere, prodere, decipere, falſum teſtimonium perhibere, detrahere, diffamare, in hæreſin cadere, cæteraque committere ſcelera, crimina & contentiones, quemadmodum etiam à non ſacerdotibus perpetrantur.

Prælatorum ac ſacerdotū actiones.

Et videmus ad oculum, quod modernorum *Prælatorum Eccleſiaſticorum* atq; ſacerdotum, ſaltem plurimorum, *actiones non ſint ſpirituales*, quin imo temporales & carnales. De quibus loquens Apoſtolus 1.*Cor.III.* inquit: *Cum regnet inter vos zelus & contentio, nonne carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis.*

Papā non eſſe ſupra Evangelium.

Item *Papa non eſt ſupra Dei Evangelium.* Quod ſic ejus autoritas eſſet major autoritate Chriſti, nec tunc ejus poteſtas derivaretur à Chriſto. Subjicitur ergo *ut alter Chriſtianus* in omnibus præcepto & mandato Chriſti. Imo tanto magis ad ipſum ſervandum obligatur, quanto magis eſt in dignitate & perfectiori ſtatu conſtitutus.

Chriſti regulis eſſe ſubjectum.

Cum ergo Chriſti præceptum dicat: *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum, ſi te non audierit, adhibe duos teſtes, ſin autem, dic Eccleſiæ.* Cum ergo Papa ſit meus frater & proximus in natura & in Chriſti fide, eisdem ſacramentis regeneratus, eadem paſſione redemtus, *corripiendus eſt* juxta proceſſum præcepti Chriſti.

Papā delinquentem poſſe corripi.

Non ergo illud *decretum* eſt tenendum, *quod Papa à nemine ſit judicandus.* Quia actiones voluntariæ, tranſeuntes in incommodum & injuriam alterius, refrenari debent. Et talium menſura eſt lex humana, & ad illum finem leges ipſæ per ora Principum divinitus prolatæ fuerunt.

Chriſtum, Petrum, Apoſtolos alios Principū.

Nec eſt Papa major *Chriſto*, vel *Petro*, cæterisque *Apoſtolis*, quos legimus ſæpius *ſubfuiſſe potentiæ coactivæ, jurisdictioni & Principum* ſeculi, *realiter & perſonaliter*, aliosque homines, quibus ipſi legem veritatis prædicaverunt, aut per ſcripturam mandaverunt, idem facere & docuiſſe aut præcepiſſe, ſub pœna damnationis æternæ.

Chriſtum

Numquid *Chriſtus* coram præſide ſeu vicario

civile Imperiũ non affectasse.

vicario Imperatoris, Pilato videlicet, constitutus ait: *Regnum meum non est de hoc mundo*, id est, regnare non veni regimine seu dominio temporali, quomodo regnat mundus & Reges. Et subdit illius probationem, dicens: *Si regnum meum esset de hoc mundo, ministri mei utiq; decertarent, ut non traderer Judæis.* Quasi argueret sic: Si venissem regnare in hunc mundum mundano regimine seu coactione, haberem ministros hujus regiminis decertores, scilicet transgressorum coactores, quemadmodum cæteri Reges habent. Sed tales ministros non habeo, ut tu manifeste videre potes. Quia omne regnum in hoc seculo, cujusquam coactivum, est humanum & corruptibile: Sed regnum Dei non est humanum neque corruptibile. Quare omnes, qui placent Deo, per multas tribulationes transierunt. Et hujus seculi principantibus à Deo permittitur, ut plurimum justos & bonorum operatores affligant, & sic eos ad regni sui præmium perducant.

Et legitur de *Christo*, quod cum cognovisset, quod venturi essent, ut ipsum raperent, & Regem facerent, fugerit in montem ipse solus. Ex quo elicitur, Christum non solum hujus seculi principatum, seu coactivum judicium in hoc seculo recusasse, sed propter hoc sic agendi *Apostolis* ac *discipulis* suis ac successoribus dedisse exemplum, verbo & exemplo.

Christi exemplum Ecclesiasticis datum.

Papam etiam civilis magistratus censuram effugere non posse.

Quis igitur Papa, si est maleficus & criminosus, saltem notoriè, eximatur, quin propterea legislatoris coactivi judicio, exemplo sui Domini, qui tamen non peccavit, nec peccare aut errare potuit, sit subjiciendus, non video, nec ratio dictitat.

Præterea redeundo ad propositum, Vel *recepit papatum* propter *utilitatem privatam*, vel propter *utilitatem communem.*

Cedere Papatui debet Papa, boni publici causa.

Si propter *communem*, & utilitas communis requirit ejus *cessionem*: Non dico solum cessionem, sed & *mortem*, pro salvatione boni communis: Debet recipere, Christi exemplo, qui solvit, quæ non rapuit, & vulneratus est propter iniquitates nostras.

Si vero propter *bonum privatum*: Quis ei talem dedit autoritatem? Non parentes ejus: Quia forte fuerunt mercatores, & non Papa. Non virtutes ejus, nec justicia aut sanctitas: Quia tales virtutes non quærunt quæ sua sunt. Quia *papatus non est sanctitas, nec facit hominem sanctum*, licet volentem disponat ad sanctitatem, sicut faciunt cæteræ dignitates Ecclesiasticæ. *Nec* etiam illa *papalis* facit hominem sanctum. Quia *locus non sanctificat* hominem, sed homo locum. Nec *ornamenta papalia* eum sanctum faciunt: Imò tanto magis eum vituperant, quanto ejus vita mala apud homines est magis nota. Illa enim ornamenta exteriora interiorum indumentorum sunt signa, scilicet justitiæ & sanctitatis ac veritatis. Et si dicatur: Illa sedes aut sanctum facit, aut sanctum invenit: Intelligitur ita: *Deberet sanctum invenire.*

Sedes Papalis non facit sanctum.

Ridiculum enim est dicere: Quod *unus homo mortalis dicat se potestatem habere in cœlo & in terra ligandi & solvendi à peccatis*: Et, quod ille sit filius perditionis, *simoniacus, avarus, mendax, exactor, fornicator, superbus, pomposus*, & pejor quam diabolus. Et *si Petrus talis fuisset, nunquam ei claves Christus contulisset.* Utique non. Igitur non potest nec debet humanum judicium præsumere, quod sit *homo peccator, existens in tali & tanta sede.*

Pontifices mali.

Papa sit bonus.

Quod si per mala opera declaraverit, quid de ipso fiet aut erit, videamus communiter. Certum enim est, *nullam rempublicam sine unitate Principis posse subsistere*, qui malos debeat coërcere, & bonos promovere. Juxta dictum Philosophi: *Expediens regno fuit habere unum Principem, ne malefici turbarent civium pacem.* Intendere ergo debet quilibet Princeps, ut corda civium sint tranquilla, & ut hostes vivant pacifice. Et cum *Papa* sit *Princeps summus in Ecclesia Apostolica*: Ad hoc ergo debet intendere, ad hoc debet anhelare, ut *Ecclesia vivat pacifice*: Ut, sicut una est Christi sponsa, ita sit unus ejus vicarius, unus sit episcopatus, una sit Ecclesia, una sit obedientia, una fides, unum baptisma. (caus. XXIIII, q. 1. Can. 18.)

Papa Ecclesiæ pacem procures.

CAP.

Caput VI.

De modis loco trium malorum Pontificum unum bonum eligendi, in universali Concilio Constantiensi.

PAter mi, iterum multa & magna tangis, quæ vires meas excellunt. Respondebo tamen cum bona tua supportatione, sicuti Dominus mihi ministrabit, qui per os Prophetæ locutus est: *Aperi os tuum, & ego implebo illud.* Et quia omnes præcedentes quæstiones, proximeque præcedentes ad hoc tendunt, ut, si datum sit divinitus, longe desiderata & vera *unio in Ecclesia* subsequatur, seu ut fiat unius capitis in eadem dispositio: Ea tripliciter induci potest. Maxime, ubi *duo* aut *tres* sunt *contendentes de papatu*, sicut nunc sunt de facto.

Ad unionem parandam Papa vel cedat Papatu vel cedere compellatur.

Scilicet aut *per viam cessionis* & renunciationis, aut *per viam ejectionis* & privationis, aut *per viam coercitionis*, violentiæ & invasionis.

Propter *primum* igitur *modum* tales pono conclusiones, scilicet: Quacunque via possibili datâ, qua fiat unio illa, in promtu debet recipi à Christi vero vicario. Secunda est illa: Quandocunque de *unione Ecclesiæ* agitur, si *alia via clementior* non invenitur, Papa sub pœna peccati mortalis ad illam tenetur.

Papatus propter bonum publicum.

Hæ duæ conclusiones patent per superius dicta: Quia *papatus non est datus propter bonum privatum*, sed *solum propter bonum commune.* Ad quod manu tenendum & redintegrandum, non dico solum esse *cedendum*, sed si oporteat, *moriendum*, ut tetigi supra. Quid enim est, quod Principem melius prædicet quam quietus populus, concors senatus, & tota res publica honestate vestita?

Unionis in papatu revocanda regula, circa Concilii Const. tempora.

Cum igitur quæritur: *In futuro generali concilio* quæ via tenebitur, ut *pax Ecclesiæ* detur, & unum ovile & unus pastor inveniatur? Revera ante omnia procedendum est *via justitiæ*, quæ dux reperietur. Sequitur *via recognitionis* & reconciliationis, & *via cessionis.*

Cum enim notorium sit toti mundo, *generale concilium Pisanum sanctum & justum* fuisse: Constat, quod abjectio & *privatio duorum* tunc & nunc de papatu contendentium sancta fuerit, & sic electiones papatus, de *Alexandro V.* & post *Johanne XXIII.* subsecutæ, justæ & honestæ sint.

Concilii Pisani decreta justa.

Teneatur igitur modus, prout melius fieri poterit, ut *illi duo*, tanquam hæretici, privati, errores suos recognoscant, & cum sibi adhærentibus Ecclesiæ reconcilientur & reincorporentur. Et si illi isto modo non poterunt trahi ad unitatem Ecclesiæ: Saltem tunc modis omnibus procuretur *via cessionis*, etiam fienda, si oporteat, à vero Christi vicario. De duobus enim malis minus malum eligitur, tanquam minus nocivum, grandi & communi urgente necessitate, vel utilitate deposcente, ut in proposito patet. Minus igitur malum est, *cedere papatui*, quam Ecclesiam tenere Apostolicam in schismate semper.

Aut pellicendi aut pellendi tres Papæ.

In Constantiensi Concilio hoc curate observatum.

Sed quid fiet *de gestis & factis per illos tres* usque ad illud tempus? Revera hoc determinabit *futurum concilium.* Videretur tamen mihi, ubi res, sive officium aut beneficium, non esset duorum, sed unius solum, quod tolerandum esset propter majus scandalum evitandum. Et ubicunque & quomodocunque posset dari pax & unio Ecclesiæ, fiendum esset *per concilium*, & semper per maxima procedendum. Et post *usque ad quinque vel sex annos* fieret *aliud generale concilium*, ubi de omnibus *plenior reformatio* favente Domino fieri posset.

Trium illorũ Pontif. decreta dijudicabit Concil. Quod factũ mox Constantiæ.

Singulo quinquennio repetendum Concilii ad reformationem perficiendam.

In casu verò, quo nullus istorum vellet in dicto concilio cedere, vel unus vellet sed alter non, quid fiet?

Reve-

Revera in casu isto *nec volenti est favendum*, ut Papa maneat, nisi in hoc Ecclesia universalis concordaret, & ab aliis duobus tota recederet: *Nec nolenti est parendum.* Sed per concilium & Ecclesiam universalem ab eis tribus est recedendum, sicut à destruentibus unitatem Ecclesiæ. Sicut enim prædixi, nullum jus credo habere aliquem mortalem, viventem in papatu, qui datus est à Christo universali Ecclesiæ in salutem multorum, ubi Ecclesia propter jura eorum præsumta divisiones patitur & schismata. Imo dixi pro remedio Ecclesiæ, ne fiant schismata, quod quandocunque sunt duo vel tres de papatu contendentes, vel duo aut tres pro papa se gerentes, cujus aut quorum veritas non est universali Ecclesiæ manifesta aut approbata, nulli eorum sit obediendum aliqualiter, sed à quolibet sit recedendum totaliter.

Tres de Papatu contendentes deserendos esse, si cedere nolint.

Patet: Quia, si etiam unicus esset universalis & indubitatus Papa, tenetur per quamcunque viam pacem dare Ecclesiæ, etiam per viam cessionis, ut supra tactum est. Ergo ubi sunt tres se pro Papa gerentes, *tenentur renunciare prætensis juribus suis.* Quod sicut una Ecclesia Christi sponsa est nobis monstrata & cognita, ita debet esse unus Episcopus ejus nobis revelatus & cognitus. Quomodo igitur nobis erit certus & cognitus Christi vicarius, ubi duo aut tres certant de vicariatu Christi sanctissimo, *tanquam si litigarent de patrimonio proprio*, contra evangelium, ubi dicitur, quod facta contentione inter Apostolos, quis eorum major esset, dixerit Christus: *Reges gentium dominantur eorum, & possunt litigare pro dominiis, vos autem non sic, quod regnum vestrum non est de hoc mundo, sed qui major est in vobis, fiat sicut minor.*

Non enim illos de terrenis debere contendere.

Secundo constat, quod Christus non majorem potestatem dederit Petro, quã ipsemet exercuit in terris. Ergo solam illam habet Papa in administratione. *Quomodo* ergo *pro illo, quod non est suum, audebit litigare?*

Exemplo Christi.

Nec credendum est, quod si sanctus Paulus dixisset Petro, tu non es Papa seu Romanus Episcopus, sed Antiochenus antistes, sed ego sum Episcopus Romanus, quod cum eo, vel alio forte dicente similia, super papatu contendere voluisset. Imo dixisset: Proficiat tibi, procede, & regna in Dei nomine, ut affectas.

Exemplo Pauli.

Ergo fideles attendite, quod *obediendo talibus litigantibus*, & Ecclesiam dividentibus favendo, videmur gravissime & mortaliter *peccare*, dividentibus inquam corpus Christi in malitiis suis & peccatis. Quia credo jam à multis temporibus cessasse ab istis suis *tyrannicis dominiis*, nisi eos vestris obedientiis fovissetis.

Papis contendentibus obedire, esse peccare.

Sed si isti duo voluntarie aut tres *nolunt cedere*, restat ad *remedia fortiora* procedere. Scilicet, eos abjiciendo & à comunitate Ecclesiæ segregando, ac, ut prædixi, obedientias eis subtrahendo.

Remedia fortiora pacem parandi.

Quod si nec isto modo poterit Ecclesia proficere, tunc *dolis, fraudibus, armis, violentia, potentia, promissionibus, donis & pecuniis*, tandem *carceribus, mortibus*, convenit sanctissimam unionem Ecclesiæ & conjunctionem quomodolibet procurare. Juxta dictum *Tullii de officiis: Hoc spectant leges, hoc volunt, incolumem esse civium conjunctionem: Quam qui dirimunt, mortibus, exilio, vinculis & damnis coërceant secundum leges.* Et hæc de primo.

Concilii Constantiensis praxis.

Caput VII.

De membris Ecclesiæ universalis reduniendis.

Sed parum prodesset, *caput unum habere*, nisi & *membra* corpori viderentur subesse. Faciliter enim Ecclesia unum inveniet, qui dominium papatus assumet: Sed difficulter membra corporis Christi, tanto tempore divisa, ad obedientiam capitis reducet.

Postulationi igitur tuæ rationabili condescendens, prænoto divisionem *Tullii 1. libro de republica*: Quod *papatus sit cœtus multitudinis, juris consensu & utili-*

Papatus in quacunq; republica. Membra Ecclesiæ cohæreāt.

utilitatis communione sociatus. Et si talis est *papatus*, *in quacunque republica temporali*, multo magis *in republica* debet esse *spirituali*, scilicet *in* ipsa *Ecclesia* universali. Etenim in uno spiritu nos omnes in unum corpus baptizati sumus, singuli autem, alter alterius membra, ait Paulus.

Tres Papæ contendentes respuendi.

Hæc *membra* tamen in hoc sacro mystico corpore diversimode, superius & inferius, sunt posita. Quæ omnia sunt ad unitatem Ecclesiæ reducenda dupliciter: Vel *obediendo* vel *subtrahendo*. *Obediendo* inquam uni, vero, Christi, universali & indubitato vicario; *Subtrahendo* etiam *pari consensu* & *unanimi voluntate* generaliter obedientiam à dubus vel tribus de papatu contendentibus, & totam Ecclesiam scandalizantibus. Ad quam *subtractionem* tenentur uniformiter omnes Christiani sub pœna peccati mortalis, ut prædixi.

Ecclesiā universalem posse carere Papa. Fides & salus dantur sine Papa.

Nam dato, quod *Ecclesia* universalis, cujus Christus caput est, *nullum Papam haberet*, adhuc fidelis decedens in charitate, salvus fieret. Quia duobus vel pluribus de papatu contendentibus, quorum veritas singularis non est nota universali Ecclesiæ, istum vel illum pro Papa tenere, nec est articulus fidei, nec dependens ex eo, nec ad id credendum obligatur aliquis fidelis Christianus. Quod patet, quia ipse talis non est cum *una* sancta Ecclesia catholica, sed potius cum *divisa* Ecclesia Apostolica.

Apostoli in symbolo non dixerunt: Credo sanctū Papam. In Ecclesia Rom. vel Apostolica posse esse malos. In Eccl. universali nō nisi bonos dari.

Et ideo Apostoli symbolum componentes non dixerunt: *Credo sanctum Papam*, vel Christi vicarium. Quia *fides universalis Christi non est in Papa*. Nam singularis persona est, & deficere potest. Sed dixerunt: *Credo unam sanctam Ecclesiam catholicam*. Et ut definirent, quid sit Ecclesia, propter multos, qui dicunt, & dixerunt, quod mali, quantumcunq; etiam sint in Ecclesia Apostolica, non tamen sint in Ecclesia catholica, quæ est sanctorum communio. Quia certum est, quod existens in mortali peccato nec sit in Ecclesia nec de Ecclesia, quæ est fundata in charitate.

Lites Parū pro privato commodo. Fidē & salutem in Eccl. universali haberi etiam extra Eccl. Ro.

Quomodo ergo erunt *Papæ* in Ecclesia, qui *litigant propter privata commoda* pro papatu, & sunt in mortali peccato? Talibus ergo litigantibus & corpus Christi dividentibus expedit obedientiam denegare. *Salvatur* enim *fidelis Christianus in unitate sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, licet non teneat unitatem Ecclesiæ Apostolicæ*, super qua & de qua litigant de papatu contendentes.

Caput VIII.

De jure Universale Concilium convocandi.

Concil. refert Eccl. universalem.

Et quia hanc *Ecclesiam universalem repræsentat generale concilium*, ideo *de unione* ejusdem *concilii* dicam, quæ sentio.

Papā cessurum nō posse Concilium convocare nec præsidere nec desinire.

Aliàs etiam dixi, quod, ubi agitur de *redintegratione universalis Ecclesiæ*, & causa Papæ agitur, scilicet vel ut *renunciet* papatui, vel quod *deponi debeat propter suum malum vivere*, & propter scandalum Ecclesiæ, *nullatenus ad eum*, etiamsi esset unicus, universalis & indubitatus, *pertineat generale concilium convocare*. Nec ad eum pertinet, ibidem tanquam *judicem præsidere*, aut aliqua concernentia statum Ecclesiæ *desinire*.

Sed Episcopos & Principes

Sed hoc principaliter pertinet ad *Episcopos, Cardinales, Patriarchas, Principes seculares, communitates* & *reliquos fideles*. Quia non *de æquitate* aliquis *infamis* potest & debet esse judex, potissime *in causa propria*, ubi propter utilitatem reipublicæ tenditur ad cessionem, & privationem utilitatis & honorum personæ privatæ.

Conc. convocare debere. Ratio. Quod Papa in causa propria non queat esse judex. Exemplo antiquorum.

Juxta igitur antiquorum exempla convocabunt se *Episcopi, Principes seculares, communitates, & Domini ac Viri Ecclesiastici*, in aliquo loco idoneo & securo, & necessariis ad vitam abundantem, ad quem istos de papatu contendentes convocabunt.

Johannem XXIII. non debere convocare Concilium.

Quod si verus *Papa* secundum jus, scilicet dictus *Dominus Johannes*, convocet Concilium, & voluerit in eo præsesse, quis erit ausus' ejus voluntati resistere? Quis audebit Ecclesiam promovere? Cum

Ratio. Quod Ecclesiæ commoda non sit promoturus.

re? Cum jam *Romani Pontifices per reservationes suas speciales & generales Ecclesiam universalem spoliaverint*, monasteria destruxerint, mille modos dandi beneficia & acquirendi pecunias adinvenerint. Propter quæ *lucra* vix aliquem invenies, qui unquam vellet papatui cedere, & Ecclesiæ universali pacem dare.

Prælati cũ Principibus debent Papas contendentes ad Concil. citare.

Sed jam de *futuro concilio* ponatur, quod Papa dissimulet hanc convocationem facere: Dico, quod sub pœna peccati mortalis *Prælati* mundi *cum Principibus* eorum, quam cito poterunt, *debent* ipsum *convocare*, & assignare, & dictum Papam & contendentes secum super papatu citare, qui si parere noluerint, eos abjicere & privare.

Conciliũ à Papa in loco non tuto institutum repudiandum.

Sed quid si Papa Concilium convocet, sed *in loco non tuto?* Dico, quod Christi fideles ad ipsum *non teneantur venire*, nec Papæ in isto casu obedire. Quod talis locus non tutus esset in detrimentum totius Ecclesiæ, quæ major est Papâ, & cui Ecclesiæ magis est obediendum.

Conciliũ sub dominio Papæ, ubi dicendi libertas negata, non esse admittendum.

Sed quid si locus est tutus, *habet* tamen *Papa ibi plenum dominium*, ubi quilibet loqui pro universali Ecclesia pertimescet, *timore*, qui potest cadere in constantem? Dico, quia Christi fideles non sunt servi sub lege, sed liberi sub gratia constituti, ideo *ad talem locum venire non tenentur*, nec ibidem causas universalis Ecclesiæ definire, propter suspicionem, qua præsumitur, veritatem non habere locum in eodem loco, nec posse Ecclesiam universalem cum decremento potestatis Papæ promoveri.

Concilii convocatio distinguitur ratione finis.

Ut ergo tollatur omnis difficultas facti, ideo dixi & dico, quod, ubi agitur *de Papæ depositione, de ipsius reprehensione, de suæ potestatis limitatione*, nullatenus ad eum pertineat generale concilium convocare, sed ad Prælatos, Cardinales & Episcopos & Dominos temporales. De quorum numero eligentur aliqui, qui prodesse possint & debeant in concilio generali. Ubi vero agitur *de alicujus regni aut provinciæ reformatione*, de hæresium extirpatione, de fidei defensione, tunc ad Papam cum suis Cardinalibus pertinet concilium convocare. (Et sic intelligitur Dist. 17. & similia.)

Cap. IX.

De Autoritate Concilii universalis supra Papam.

Conciliũ supra Papam.

Sed numquid tale *concilium*, ubi Papa non præsidet, est *supra Papam?* Certe sic. Superius in autoritate, superius in dignitate, superius in officio.

Conciliũ universale posse de Papa judicare.

Tali enim *concilio* ipse *Papa in omnibus tenetur obedire*. Tale concilium potest potestatem Papæ limitare. Quia tali *concilio*, cum *repræsentet Ecclesiam universalem*, claves ligandi & solvendi sunt concessæ. Tale *concilium jura Papalia potest tollere*. A tali concilio nullus potest appellare. Tale concilium potest Papam eligere, privare & deponere:

Posse leges novas condere, & antiquas abolere.

Tale concilium potest *jura nova* condere, & facta ac antiqua destruere. Talis etiam *concilii constitutiones*, statuta & regulæ sunt immutabiles & indispensabiles, per quamcunque personam inferiorem Concilio.

Nec potest nec potuit aliquando Papa dispensare contra canones sanctos in conciliis generalibus, nisi concilium specialiter hoc illi commiserit ex magna causa. Nec facta Concilii potest Papa immutare, imo nec interpretari, aut contra ea dispensare, cum sint sicut Evangelia Christi, quæ nullam recipiunt dispensationem, & super quæ Papa nullam habet jurisdictionem.

Sic ergo *membrorum* erit *unitas* spiritus in vinculo pacis, sic alter alterius onera portabimus, sic spiritu vivemus, spiritu ambulabimus.

CAPUT X.

De Reformatione morum in Ecclesia per Concilium universale.

Corrupti mores in Ecclesiasticis olim

ULtra autem quæritur: Quid proficeret Ecclesiæ universali, si *unum caput*, seu *unum Papam* haberet, cui capiti omnes fideles utriusq; sexus obedirent, ita ut jam esset unum ovile, unus pastor: Et tamen ille pastor cum suo ovili *avaritiæ* intenderet, *commessationi* vacaret, *simoniam* diligeret, *beneficia venderet*, *furta* reservatione faceret, *omni die novas leges ac regulas pro habenda pecunia in camera conderet?* Ut non videatur Ecclesia fidelium, sed etiam malignantium: Prætereundo antiquos terminos, leges & canones, quos statuerunt patres nostri sancti & antiqui, & martyres, qui tot Ecclesias ædificarunt, tot bona pro Ecclesia acquisiverunt, tot animas ad fidem Christi reduxerunt: Et notanter contra imperiales leges & constitutiones, ut supra tetigi, per ora Principum divinitus promulgatas, talia reprobantes. Oportet ergo, quod *unione virtuosa* gaudeat Ecclesia.

Pater mi, quàm cordialiter considero zelum legis Dei vos habere, & affectuose velle videre universalem *Ecclesiam*, scilicet *in omni veritate*, in omni *justitia*, *fide*, *pietate*, & *in timore* & *amore Domini!* Et non sine causa ista videre in Ecclesia affectatis: Cum sine *virtutibus* respublica aliqua unquam non potuerit subsistere.

Emendatio Ecclesiasticorũ desiderata.

Avaritia radix omnium malorum in Ecclesia.

Avaritia enim, secundum Salustium, *fidem*, *probitatem*, *cateraque bonas artes* in illa Romana communitate *subvertit*. Et primo *pecunia*, deinde *imperii cupido* crevit. Eaque *materies omnium malorum* fuere. Pro his Deos negligere, & omnia venalia habere edocuit, multos mortales falsos fieri subegit &c. Quid ergo prodest, habere rempublicam stantibus mœnibus & *ruentibus moribus*? dicebat Scipio Africanus.

Simoniacos ex Ecclesia ejiciendos.

Ergo quid prodest, in Ecclesia habere *Papam Simoniacum & avarum*, & quo causante venerabilia Dei templa pecuniis expugnentur, & esse sine virtutibus, & *non reformare Ecclesiam in bonis moribus?* Revera ad nihilum valet.

Et ideo dixi, quod *Papa* est *deponendus*, *propter malum vivere*, propter *publicum scandalum*, propter *hæresin*, propter *quodcunque mortale peccatum*, quo scandalizatur universalis Ecclesia, sicut est *fornicatio publica*, sicut est *simonia*, sive sit quia prohibita, sive è congruo, sive per quamcunque aliam causam notoriam, Ecclesiæ scandalosam. Quia ejus vita bona vel mala exemplar est omnibus aliis Prælatis & clericis.

Papam malum sede movendum.

Restat ergo, ut *primo reformetur Ecclesia in Papa*, *secundario in Cardinalibus*, *tertio in Prælatis aliis Ecclesiasticis.*

Ecclesiam à capite ad calcem esse reformandam.

Concilium ergo *generale*, repræsentans universalem Ecclesiam, si affectat unionem integram videre, si affectat schismata reprimere, si vult schismatibus finem statuere, si vult Ecclesiam exaltare; primo ante omnia ad instar sanctorum Patrum, qui nos præcesserunt, *limitet* ac terminet *potestatem coactivam & usurpatam Papalem.*

In Concilio universali potestas Papa limitanda.

Et ut sic fieret, fuit omnino *inclinatus* dictus Dominus *Alexander V. ante ejus papatum*, dum ageretur, ut dictum concilium celebraretur in Pisis. Qui etiam hoc dicebat, & etiam super limitatione subsequenda multis argumentis Theologicis, Philosophicis, Juridicis insudabat. Qui *creatus in Papam* in lucem educere non curabat.

Promptitudo Alexandri V. Pisis creati, per promissa ante Papatũ. Non prætitit Papa factus.

Quam quidem *coactivam potestatem* multi summi Pontifices per successiones temporum & *contra Deum* & *justitiam* sibi applicarunt, *privando inferiores Episcopos potestatibus* & autoritatibus, *invasisse* eis à Deo & Ecclesia concessis; *Qui in primitiva Ecclesia æqualis potestatis cum Papa erant*, quando non fuerunt papales beneficiorum reservationes, non casuum episcopalium inhibitiones, non indulgentiarum venditiones, non Cardinalium commendæ, & distinctiones beneficiorum, prioratuum & monasteriorum. Tandem per tempora successi-

Jura aliorum Episcopi cum Papa in Ecclesia primitiva æqualis potestatis.

Episcoporum autoritas per Papas fracta.

cessive crescente *clericorum avaritia* & Papæ *simonia*, cupiditate & ambitione, potestas & *autoritas Episcoporum & Prælatorum inferiorum*, quasi videtur exhausta & totaliter diruta. Ita ut jam in Ecclesia non videantur esse nisi *simulacra depicta*, & quasi frustra.

Episcopi potestate exuti.

Ad curiā Romanā omnia jura Episcoporum tracta.

Jam enim Papa Romanus reservavit omnia beneficia Ecclesiastica: Jam advocavit omnes causas ad curiam suam. Jam voluit pœnitentiariam haberi ibidem, jam legitimationes clericorum, jam ordinationes sacras quorumcunque sine differentia vult fieri in ejus curia. Et illi qui in terra propria non possunt ordinari, in eadem curia ordinantur de facili.

Monasteria unde exhausta.

Jam *monasteria* ordinū quorumcunque, in quibus monachi vivebant in religione & multitudine, dantur in commendas dictis Cardinalibus. Qui vix habent in quolibet decimam partem monachorum, ibidem olim existentium, aut paucos vel nullos omnino.

Cardinalium familiæ in curia Romana.

Unde videbis aliquos *nepotes* aut *consanguineos* laicos *Cardinalium*, in ipsa Romana curia otiose vacare, & nisi luxuriis & deliciis inhærere, atque tot vestes pompatas & preciosas habere, quæ alicui magno Principi merito sufficere possent.

Pauperes clerici in Curia Ro.

Et *pauperes religiosi*, de quorum fructibus talis pompa fit, in ipsa curia grandi semper rerum penuriâ laborant, nec aluntur pauperes de patrimonio Jesu Christi, quod tam inutiliter per alios dissipatur.

Concilii esse reformare Ecclesiam.

Restringere potestatem Papalem.

Ideo *sacrum universale Concilium* reducat & *reformet Ecclesiam universalem*, in jure antiquo. Et abusivam papalem *in Decreto* & *Decretalibus*, *Sexto* & *Clementinis*, nec non *Extravagantibus* Papalibus *prætensam* limitet *potestatem*.

Potestas Petro data spiritualis: Non civilis.

Christus enim nullam aliam potestatem Petro tribuit, quam ligandi & solvendi, ligandi per pœnitentias, & solvendi culpas. Non enim illi contulit, ut beneficia tribueret, ut regna, castra & civitates haberet, ut imperatores & reges privaret. Quod si taliter potestatem Christus Petro contulisset, ubique ipse Petrus aut Paulus, quod nefas est dicere, valde peccassent, aut errassent in eo, quod Neronem Imperatorem, quem sciverunt esse pessimum, & Christianorum immanissimum persecutorem, imperio non privarint.

Saul unctus à Samuele major Samuele.

Enimvero Saul à Domino in Regem eligitur, & à Samuele inungitur. Per hoc autem regnum Saulis a Propheta non dependet. Quia si à Propheta vel Sacerdote regnum dependeret, lex regis ab ipso Propheta non à Domino prodiisset. Unde ab ipso Domino dicitur ad Prophetam: *Contestare eis, & dic eis jus Regis, qui regnaturus est super eos.* Ex quo infertur, quod *Imperialis potestas non pendeat a Papa*, licet ut dignior & major antistes Papa Imperatorem inungat, prout decet.

Imperialē potestatē non pendere à Papa.

Imperatores olim non jurasse Papis.

Et quis unquam legit, vel in veritate audivit, quod antiquis temporibus *Romanorum Reges* vel *Imperatores* consueverint ante Papam juramentum præstare? Potissime, antequam primus Otto Magni Augusti semper alter, juramentum reperitur in Decretis præstitisse, quod indultum à quoquam Papæ fuerit, ut reservationes cathedralium & aliarum Ecclesiarum ac Monasteriorum faceret? Ut propter pecunias, homines, Episcopos & prælatos excommunicaret, atque ab eorum dignitatibus destitueret, seu privaret, ac omni die festivo in valvis curiæ? Ut primos fructus in Camera soleret aggregare, & excomunicatos emaciaret ac eos scandalizaret?

Imperatores olim Papis non indulsisse quæ sumunt jura.

In Concilio universali status Papæ reducendus ad formā antiquā.

Omnia hæc & similia terminet & limitet universalis Ecclesia in Generali Concilio, & *reformet communi jure & antiquo.* Et non priventur Episcopi & Prælati autoritatibus & privilegiis, sibi à Deo & Conciliis generalibus concessis.

Reformandos Cardinales in Concilio.

Reformetur etiam Ecclesia quoad *Cardinales*, qui tot commendas habent sine causa, destruentes tot Ecclesias & monasteria.

Quibus deberet inhiberi, ne unquam monasteriorum aut parochialium Ecclesiarum curam haberent.

Reditus Ecclesiæ quomodo

Numquid melius esset, ut reditus terrarum Ecclesiæ dividerentur æqualiter inter Papam & collegium Cardi-

disperti-endi, sine detrimento Ecclesiæ.

nalium, & cessarent commendæ & *collationes infinitorum Ecclesiasticorum titulorum*, quæ continue per Papam fiunt dictis Cardinalibus, quæ sunt ignominia & confusio totius Ecclesiæ.

Reformandos Prælatos in Concilio:

Reformetur etiam *Ecclesia in Prælatis*, in *monachis* & *presbyteris*.

Monachos, Presbyteros.

In *Prælatis*, ut electi ad Ecclesias vitæ honestate, *literarum sufficientia*, & perfecta ætate excellentes, per ordinarios & Archi-Episcopos confirmentur: In *monachis*, ut vivant in observantia regulari: In *presbyteris*, ut non præficiantur Ecclesiis, nisi *virtutibus clari*, & *literarum sufficientia* fuerint imbuti, docti & instructi. Et ut omnia *secundum ordinem* & *honeste* fiant in eis, prout *antiqui*, cum magna editi maturitate *canones sacri* dictant.

Libertates Monachorum abusivæ tollendæ.

Rescindantur etiam *abusivæ libertates*, & *exemptiones*, concessæ illis quatuor ordinibus fratrum mendicantium, quibus nimium abutuntur. Quia cessante causa cessat effectus.

Moniales monachorum injectas.

Et liberentur ab *ipsis* omnino omnia *monasteria monialium*. Quia ipsi *fratres*, seu multi ex eis, in plerisque provinciis valde *deturpant* ipsas *moniales*, *eis subjectas*. Unde scandalizantur ipsi ordines, & parentes atque propinqui dictarum monialium. Et alia multa ex hoc peccata & turpia subsequuntur.

perio eripiendas.

Moniales quibus commendandæ.

Subjiciantur dictæ *moniales* regiminibus *diœcesanis* locorum. Qui etiam eas poterunt in ipsarum juribus melius conservare.

Monachorum numerus restringendus.

Nimis etiam *multiplicantur hi fratres*. Et quid opus est, ut in aliqua domo eorum fratrum, scilicet Coloniæ, vel in alia egregia civitate, continue resideant LXX eorum, aut plures. Inter quos forsan *non sunt quinque vel sex sufficientes ad proponendum verbum Dei populo*. Et tot pro una tota provincia sufficere possent.

Pauci eorum ad docendũ apti.

Sic igitur *istis tribus modis* fiet unum ovile & unus pastor, sic erit pax perpetua in Ecclesia. Sic dicebat ille Philosophus antiquus: *Ego regnum vobis trado firmum &c.* Sic erit nobiscum Christus usque ad consummationem seculi, ut suis promisit electis.

Pro Ecclesia salute gnaviter decertandum.

Præterea sicut Tulliana vox ait: *Caritates omnium patria una complexa est, pro qua quis bonus non dubitat etiam mortem oppetere, si ei sit profuturus?*

Caput XI.

De magna difficultate Concilii illius Generalis convocandi per Cardinales.

Cardinales obstituros Concilio generali cõvocando.

Quo uno præsupposito, mi Pater, quid tam profunde, quæ Dei & sursum sunt, quæritis, in facto Ecclesiæ unionis? Conclusive videmini inducere, *hoc futurum Concilium fieri non posse*, primo *de facto*, secundo *de via juris*.

Nam primo, præsupposito, quod ad Cardinales cum prælatis cæteris pertineat concilium convocare: Sequitur pro eo, quod cum *Cardinales* sint de facto potentes in Dei Ecclesia, & divites, primum post Papam locum habentes, auctoritates & potestates, quas antea non habuerunt, nec legimus eis datas, usurpantes, etiam *de facto* dicent & scribent: *Ad quid convocare concilium volumus?* Nonne *ad Papam unicum faciendum?* Certe *Papam* habemus, verum, benevolum, nobis propitium, & in beneficiis & commendis Ecclesiarum & monasteriorum nobis dandis satis largifluum, amicum nobis & consocium, & in petendis pro nobis & amicis nostris atque aliis satis promtum. Ipse enim, *tanquam expertus talia in priori statu, novit figmenta nostra*, & *scit nostris desideriis complacere*.

Quod sub Johanne XXIII. Cardinales ex voto viverent.

Periculũ, quod ex Concilio Generali metuerint Cardinales sua tranquillitati impendere.

Si ergo convocemus concilium, timemus *hujus nostri boni Papæ depositionem*, & nostræ potestatis restrictionem, & per consequens alterius Papæ electionem: Qui forte nobis non tam bonum præbebit favorem: Seu diu versaretur nobiscum, antequam ita bene nos cognosceret, nobisque applauderet sicut iste. Non ergo volumus dimittere certum pro incerto, & nostra commoda præcipi-

cipitare: Quia prudens rerum exitus metitur.

Dissensus facilis inter eos, qui Concilium convocaturi.

Item *viâ juris*, sicut videmini arguere. Cum ergo vos dicitis, hoc Concilium convocandum *ad Cardinales cum prælatis* cæteris pertinere, ponatur, quod *in convocatione* videantur *discordare*: Aut ergo *ad Cardinales* principaliter, aut *ad Prælatos* convocatio pertinebit.

Johannis XXIII. ad sectas repugnaturos, ob

Item si hujusmodi convocatio fiat per unam de tribus obedientiis, & non per aliam, ponatur, à fortiori, quod fiat per *obedientiam nostram*, quæ majorem habet adhæsionem: Quæritur *ad qualem finem* fiet hujusmodi *convocatio?* Non ad Papam unicum & indubitatum Papam, secundum determinationem concilii Pisani. Non ad illos duos deponendum, scilicet Angelum & Petrum: Quod jam ut hæretici manifesti sunt in concilio Pisano depositi. Non ad conscientias servandum fidelium: Quia, quamdiu illi duo habebunt adhæsiones, tamdiu erunt conscientiarum perplexitates. Non ad adhæsiones & obedientias illorum duorum reducendum: Quia hoc est nobis dubium satis notorium.

finem plane non obtinendum in Concil.

Multa dubia Concilio convocando objecta.

CAPUT XII.

De grandi Reformationis difficultate.

CUm ergo *finis* intentus hujus unionis sit satis *dubius*, sequitur, quod *media* sint *dubia*, & incerta, ergo dimittenda.

Nullam videri spē reformationis Ecclesiæ, ad exemplū primitivæ Ecclesiæ superesse. Corruptionis Ecclesiasticæ incrementa.

Maxime cum *non speretur de reformatione Ecclesiæ, in moribus & sacris regulis, juxta primitivæ Ecclesiæ instituta: Crescente* nunc, temporibus istis, ut cernimus, potissime *in Prælatis, Papa & Cardinalibus*, tanta *vanitate, ambitione* & *avaritia*. Ergo videtur, quod *convocatio* futuri concilii *non* sit *necessaria*.

Item talis *convocatio* erit inutilis & *infructuosa*. Quia ei non obediretur per illos de aliis obedientiis, qui dicunt, nos esse schismaticos & dividentes corpus Christi, quod est Ecclesia. Non ergo per hujusmodi convocationem sedabitur schisma in Ecclesia Apostolica.

Reformationis momenta in Concilio Const.

Nisi velis dicere, quod saltem quoad nostram obedientiam fiet *reformatio in moribus*, in *religione*, in *officiis curiæ*, in *beneficiis* & *officiis Ecclesiæ*, in gratuita majorum Prælatorum *promotione*, & inferiorum dignitatum & *beneficiorum collatione*, in *simoniæ exstirpatione*, in devota *officii divini celebratione*, in verbi Dei *prædicatione*, in *pauperum* audientia & *exauditione*, nec non *eleemosynarum* pia *largitione*, & in *consistoriorum publicorum justitia* & *æquitate*, in *curia excedentium correctione*, & inutilium atque *rudium exclusione*, ac bonorum & *literatorum surrogatione*, in *virorum literatorum & virtuosorum generali honoratione & promotione*, in *bonarum regularum Cancellariæ Apostolicæ institutione*, & *exorbitantium à jure seu æquitate abrogatione*, in omnium *causarum* Romanæ curiæ, & maxime *pauperum* favorabili *expeditione*, & multorum aliorum notabilium *defectuum* eorundem *Curiæ & curialium reformatione*, *utilium* regularum ac *constitutionum* papalium *resumtione*, & *vetustarum ceremoniarum* dictæ curiæ *renovatione*.

Consignatam quoq; reformationem & juramentis firmatā, nihilominus irritam futuram. Quod eventus in Const. Concilio docuit.

Sed timeo, dato etiam, quod ista *reformatio* fiat in scriptis, etiam certis *juramentis* & firmamentis ac pactis *adjectis*, quod post *per Papam & Cardinales*, ac cæteros ipsius curiæ officiales & Prælatos *non observarentur*, dicente *Francisco Petrarcha* in libro sine nomine: *Crescentibus flagitiis hominum, crevit veri odium, & regnum blanditiis atque mendacio datum est*. Et quia *difficile est, consueta relinquere*.

CAPUT XIII.

Obstacula Concilii generalis per Papam Johannem XXIII. convocandi.

Item

Johannē XXIII. non probaturum Concilium Conſtant.

ITem dato, quod ad ſolum Papam nunc pertineat convocare generale concilium: Poteritne ipſe Papa dicere: Ad quid eſt neceſſaria iſta convocatio? Non ad hoc, ut fidei univerſalis fiat redintegratio, quæ ſemper una fuit, ſicut dixiſtis. Non ad hoc, ut negantium articulos fidei fiat exſtirpatio: Quia omnes nunc de tribus obedientiis dicunt, ſe firmiter tenere ac credere catholicæ fidei articulos, & omni die, corde ac animo dicere & credere ſymbolum fidei, ſcilicet: *Credo in Deum* &c. Etiam non ad hoc, ut de meo papatu fiat ceſſio: Quod ad hoc non teneor nec obligor, nec juravi nec promiſi cedere, nec intendi cedere, cum ſim verus ac unicus Chriſti vicarius & Eccleſiæ ſponſus. Nec ad hoc, ut meæ poteſtatis fiat reſtrictio & limitatio: Quia tunc, cum concilium ſic videretur contra mea jura facere, nolo illud meæ deſtructionis cauſam eſſe, maxime in juribus antiquis & conſvetudinibus, quæ ſemper mei prædeceſſores viſi ſunt habere. Item non habeo ſuperiorem in terra, qui mihi poſſit dicere, *cur hoc facis?* aut me de exceſſu aliquo condemnare. Et ita *nolo concilium convocare ad meum damnum*, aut meæ poteſtatis vel honoris decrementum.

Nec talis convocatio videtur neceſſaria eſſe. *Concilium Piſanum* aut fuit ſanctum juſtum & verum concilium ſecundum Patrum ſanctiones, aut non. Si non: Ergo ſuperfluum: Ergo quicquid in eo eſt factum, videtur juribus carere: Et per conſequens nec *Alexander* fuit Papa, nec illi duo contendentes ſunt privati, nec ideo erat ab eorum obedientia recedendum. Sed ſi fuit *verum concilium*, ſanctum & juſtum, ergo omnia in eo actitata fuerunt & ſunt juſta & ſancta: Et per conſequens cum illi duo de papatu contendentes ut hæretici fuerint condemnati, abjecti & privati, videtur, quod amplius de ipſorum jure non ſit diſputandum, nec de eis mentio facienda, ſed ſolum eorum privatio ulteriori executioni demandanda.

Conc. Piſani decreta contra Papas diſſidentes.

Si ergo hæc executio poteſt habere effectum in futuro concilio, ſumme neceſſaria eſt *concilii* ejusdem *convocatio.*

Hæc Piſani Concilii executio eſt facta in Concilio Conſt.

Sed qualiter habebit effectum, tot viſis *impedimentis* diverſarum adhæſionum, diverſarum voluntatum, variarum credulitatum? Quomodo compellentur, quomodo reducentur tot potentes Reges & Principes ſeculi, atque Eccleſiaſtici Prælati, adhuc eisdem *Angelo* & *Petro* hæreticis & ſchismaticis obedientes?

Impedimenta Concilio Conſt. objecta.

Timetur ergo, quod hæc *executio* privationis illorum duorum contendentium de papatu *difficulter* aut *nunquam* poterit iſto modo, ſcilicet *per concilium*, pervenire ad effectum. Ergo *convocatio concilii* erit inutilis, infructuoſa, oneroſa, & in nullo neceſſaria, ſi fieret *per Papam & ejus Cardinales & Prælatos* obedientes eis duntaxat.

CAPUT XIV.

De ſumma Romanorum Imperatoris *autoritate Concilium univerſale convocandi, cunctaque optime componendi.*

SEd quia res de facili redit ad ſuam naturam, dici poteſt, quousque non erit aliquis juſtus, ſtrenuus & catholicus IMPERATOR, vel REX ROMANORUM, qui *per potentiam coactivam*, una cum favorabili aſſiſtentia & *concordi voluntate Regum & Principum*, ac etiam *Eccleſiaſticorum Prælatorum*, nec non *communis populi Chriſtiani*, remedium, quoad executionem realem, contra eosdem *Romano-Angelum* & *Petrum*, nec non eis adhærentes faciendam, efficaciter apponat: (Ut ibi quæſtionem præhabitam veſtra prudentia ſubtiliter movit:) Veriſimiliter ſchiſmata ipſa, nedum perdurabunt, ſed & timendum eſt, quod vires aſſumant.

Sine auxilio l. opo rum Imperatoris

aulla Eccleſia ſpe- rata tranquillitas.

Igitur

Vacabat Imperiũ A. 1410.

Religiosus Imperator expectatus.

Imperatores semper olim dissidia Ecclesiæ composuisse.

Concilia generalia convocasse.

Johannes XXIII. per Imperatorem, ope Concilii, sede movendo.

Quod Constantiæ factũ.

Johannes XII. per Imperatorem Ottonem ope Concilii remotus.

Otto Imperator duos Papas contendentes cedere jussit.

Conciliũ alterum convocavit.

Papã captivum duxit in Saxoniã,

Igitur summo opere *providendum est imperio de tali Principe, qui in ea parte causam Dei & fidei realiter prosequatur.*

Veteres quippe tradunt historiæ, quod *omnia schismata*, olim in Romana curia orta, *per Imperatores & Reges Romanos*, & eis volentibus atque executionem paratam exhibentibus, fuisse *decisa*: Multa etiam *generalia concilia*, super illis & aliis arduis negotiis universalis Ecclesiæ in diversis partibus & distinctis temporibus *habita* sive facta, ipsorum *Imperatorum seu Regum autoritate*, etiam quandoque interessentibus personaliter eisdem Imperatoribus & Regibus, convocata.

Videtur autem, quod si *Papa*, de cujus facto agitur, sit sceleratus & incorrigibilis, quod *Rex Romanorum*, vel *Imperator Romanus*, tanquam *præcipuus Princeps & advocatus Ecclesiæ*, super hoc habeat *remedium per convocationem concilii generalis* apponere. Sicut factum fuit autoritate ejusdem *Ottonis I. Augusti* de *Johanne Papa XII*, qui fuit unicus in papatu, sed malignus atque incorrigibilis, & propterea in conventu Prælatorum & cleri Romani, *convocatorum per eundem Augustum*, Romæ fuit depositus, & ei *Leo Papa VIII* hujus nominis, vir utilis & vitæ irreprehensibilis, surrogatus.

Quo defuncto, rursus idem *Augustus*, cum postea *schisma* ortum esset in eadem Romana Ecclesia, *ipse* imperialiter de Germania processit ad Italiam, & deinde Romam progrediens, *duos tunc de papatu* invicem *contendentes*, (quorum alter *Benedictus* vocabatur, & unus Capitolium, & alter eorum castrum S. Angeli, quod tunc Cancer Theodorici dicebatur, cum assistentia suorum amicorum occuparant, quamobrem in clero & populo flagitia perpetrata fuerunt,) in eisdem Capitolio & castro diu obsedit, & tandem *ad cessionem ipsorum utrumque coëgit*. Atque iterum *convocato concilio Prælatorum* in eadem urbe, in quo ipso Benedicto declarato invasore injusto, alio contendente per eundem *Augustum* in sede Apostolica collocato, dictus *Augustus* prædictum Benedictum secum captivum duxit ad Saxoniam, ubi in exilio decedens *in oppido Hamburg* Bremensis diœceseos sepelitur. Et *alia* multa in talibus sunt *exempla*, gratia brevitatis omissa.

qui Hamburgi defunctus.

Nec est credendum, quod ille *Catholicus, magnificus & devotus Princeps*, qui semper ampliavit rempublicam, nec non in Italia & Germania atque diversis aliis partibus multas dotavit Ecclesias, etiam quamplura monasteria de novo fundavit, se de talibus impedivisset, nisi *sancte & licite sic facere* potuisset.

Ottonis Imperatoris jura in Conciliis cogendis & Papis removendis.

Igitur cur *simile* non posset fieri *per alium Imperatorem*, seu *Regem Romanum*, si tamen ei adesset sufficiens potestas in executione, mihi non occurrit.

Idem jus aliorum Imperatorum.

Verum aliqui, *non recte intelligentes Scripturas*, forte dicerent, quod *utraque potestas* scilicet *spiritualis & secularis dependeat à Papa*, sic *quod Rex vel Imperator ipse non haberet contra Papam talia exercere*, juxta illud Evangelicum: *Ecce duo gladii*, & respondit Dominus: *Satis est*. Per hoc enim *gloriantur de* illis *duobus gladiis*, quod per hoc in Petrum & ejus successores potestas venerit à Christo.

Objectio contra jo. Imperatorum in coërcendis pravis Papis:

Quasi potestas civilis pendeat à Papa.

Sed *errant* talia dicentes. Quia *utraque potestas immediate pendet à Christo*. Ut etiam patet in plerisque papalibus canonibus, epistolis & decretis.

Solutum dubium:

Potestatẽ Imperatoris esse à Deo.

Testibus decretis.

Consentientibus Patribus.

Unde ridiculum est, *contra veritatem* hoc asserere vel tenere, ut etiam clarum est per multorum dicta sanctorum. Unde *Chrysostomus: Equidem, si humano volebat eos uti præsidio, nec centum sufficerent gladii: Quod si nolebat eos uti humano subsidio, etiam duo supervacui sunt*. Unde apparet verborum Christi sensum fuisse mysticum. Quod etiam signat manifeste ipsius sermo Matth. XXVI. ubi Christus inquit Petro: *Converte gladium tuum in locum suum*, vel in vaginam. In quo designavit, se non præcepisse, munitionem fieri per Apostolos hujusmodi gladiorum, sed mystice fuisse locutum, ut præfertur. Unde *B. Ambrosius* exponit verba prædicta: *Sic duo gladii permittuntur, unus novi alter veteris Testamenti, quibus adversus Diaboli muniuntur insidias. Et dicitur: Satis est: Quia nihil deest ei, quem utriusque testamenti doctrina munierit.*

Unde quidam alter modernus magnus

gnus Theologus, loquens super eisdem verbis, ea sic exponit: *Verum, quod ad usurpandos principatus sacerdotes anhelent. Unde toto exteriori conamine, licet indebite, fingunt peregrinas expositiones scripturæ. Quæ ipsorum opinionem corruptam, & affectionem perversam sapere videantur, libenter recipiunt. Quod si tamen literaliter verba Christi sumantur, eis nihil conferunt. Quia juxta Christi sententiam, ipse Principatum sive officium secularis judicii Petro aut alteri Apostolo non commisit. Sed bene Princeps ad consilium sacerdotum, secundum exigentiam facti emergentis, uti debet gladio, in movendo bellum, dubitans, utrum juste secundum legem divinam hoc fiat, ne mortaliter peccet, sicut in reliquis suis actibus monasticis & civilibus, & præsertim, quibus dubitat per ignorantiam peccatum mortale incurrere. Non quidem, quod propterea Papæ, vel alteri sacerdoti in tali officio subjiciatur.*

Conciliũ per Johannem 23. sine Imperatore convocandũ, irritum futurum augurato Gerson.

Ex supradictis luce clarius patet, quod si *generale concilium* per Dominum nostrum Papam, aut Cardinales convocetur, aut teneatur, seclusis Domino *Rege Romano* & cæteris *Principibus secularibus*, nullum finem peroptatum unionis adducet, nec *ad morum sanctorum reformationem* Ecclesiam disponet.

Imperatoris Romanorũ esse, Concilium universale convocare.

Quibus bene digestis & attentis, *solum* mihi videtur singulare refugium ac unionis *remedium*, quod *Rex Romanorũ*, qui pro tempore fuerit, absque aliqua personarum acceptione *futurum concilium debeat convocare*, & ibidem *defensor Ecclesiæ præsidere*, & modos ac vias invenire, quibus sacrum ovile Domini valeat redintegrari.

Quod Sigismundo mox præstitit. Exemplo Henrici II. & aliorum Imperatorũ.

Ut etiam factum fuit tempore sancti *Henrici II* & aliorum *multorum Imperatorum*, qui in disturbio Ecclesiæ, *non parcentes* etiam, quanquam *vero Papæ*, propter publicam utilitatem, unionem Ecclesiæ procurarunt. Quæ quidem *reipublicæ utilitas* omni utilitati privatæ videtur præponderare.

Et quia potissime *in Apostolica Ecclesia*, non convenit habere nisi *unum Papam*, ut etiam multi volunt canones Papales: Ne principatus spiritualis pluralitate inordinata politiam in eisdem spiritualibus solvat: Imo corrumpentes illam monarchiam spiritualem, per Paparum pluralitatem insimul regnantium, sicut communiter omnes *Episcopi*, *Presbyteri* & *clerici*, *templorum ministri*, communi nomine vocati, in committendo vel omittendo *peccantes*, de facto, in nocumentum & injuriam alterius, sunt *suppositi vindictæ*, *seu jurisdictioni judicum secularium*, quorum est coactiva potentia puniendi legum humanarum transgressores, juxta Apostolum, *ad Rom. XIII. Omnis anima subjecta sit potestatibus supereminentibus*, Regibus videlicet, Principibus & tribunis, secundum sanctorum expositiones: Est enim *judex* quasi *justum animatum*: Igitur *secundum humanas leges oportet habere judicem*, *habentem autoritatem judicandi de contentiosis hominum actibus*, exequendi judicata, & legis transgressorem *quemlibet* per coactivam arcendi potentiam. *Hic* enim *judex Dei minister* est, & *vindex in terra*, *ejus qui malum agit*, ut dixit Apostolus ubi supra. Est adeò missus ad hoc, ut dicitur *I. Pet. II.*

Clericos peccantes esse sub jurisdictione judicum secularium.

Judicem esse oportere contendentium.

Et dixit Apostolus, *qui malum agit: Quicunque* scilicet *fuerit ille*, indifferenter hoc intelligens de omnibus. Unde *nec Papa* ipsemet, *Episcopus* aut *sacerdos*, vel *clericus*, legis transgressor, divinæ seu humanæ, aut agens in alterius injuriam, *excipitur ab hac generali sententia.*

Papam & reliquos clericos peccantes esse sub magistratu civili.

Et debet *Papa*, seu alter *Episcopus*, *Clericus*, vel *Sacerdos*, tanto amplius, quanto gravius & indecentius peccat, plecti seu puniri, ut jugum sciens & eligens, qui præcepta fugiendorum atque agendorum amplius noscere debet. Quia turpius est peccatum debentis docere quam doceri.

Clericos gravius plectendos. Quod gravius peccent.

Quia duo sunt, quibus hic mundus regitur, scilicet sacerdotium & regnum. *Sacerdos* orat, *Rex* imperat: *Sacerdos* debita dimittit, *Rex* errata punit: *Sacerdos* animas ligat & solvit, *Rex* corpora cruciat & occidit. Utrque divinæ legis executor, suum justitiæ debitum cuique tribuit. Quippe divisum Imperium cum sacerdote Cæsar habet. Cæsar terrena moderatur,

Regis & sacerdotũ officia diversa.

tur, & lutea figmenta judicat, hæc probans, illa conterens. Sane filios hominum decent arma & sagittæ, filios Dei orationes, vota, & sacrificia, ut carbones succendantur ab eis. Dum *vita pastorum* doctrina pascualis est omnibus, & *rigor punientis* pax est populorum. Hoc *Gervasius* in suo libro, quem intitulat *Otia Imperatorum.*

Imperatoris & Romani Pontificis munia.

Ex quibus elicitur, quod *Episcopus urbis Romæ* sit Pontifex animarum post Christum, & *Imperator Romanus* sit *Dominus corporum post Deum.*

Quin imo per Deum ad subditos *jus Regis* institutum est. Pilati nempe potestas in Christum data deorsum esse perhibetur. Sic ergo, *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Quia Christus mandat: Quæ sunt Cæsaris, reddenda sunt Cæsari, & quæ Dei, Deo.

Jus Regis a Deo.

Videant igitur sibi *Florentini, Januenses* & *Veneti*, nec non alii tyrannice *occupantes & conculcantes jura & honorem imperii*, qualiter de hoc in extremo judicio valeant respondere.

Italos jura Imperii invasisse olim.

Caput XV.

De Episcoporum jure, post Imperatorem, Concilium Generale cogendi.

Et si *Cardinales* bonum Papam, justum & sanctum, ac eis propitium, videantur allegare: Tamen *propter utilitates eorum privatas non debet tota Christianitas esse in errore.*

Non Cardinalibus sed Concilio emendationem Ecclesiæ fuisse committendam.

Quocirca in facto *redintegrationis Ecclesiæ* non est standum eorum dispositioni aut gubernationi, sed *concilio generali, totam Ecclesiam repræsentanti.*

Et si vestra Paternitas quærat, an *ad eos* in casu præsenti pertineat *generalis Concilii convocatio* simpliciter, an ad Ecclesiasticos prælatos, scilicet patriarchas, Archi-Episcopos & Episcopos singulariter: Secure dicerem: *Ubi gladius Imperialis se non interponeret*, ad Prælatos *primo*, & *secundario* ad Cardinales, promoventes negotium generalis concilii, hujusmodi Concilii pertinet convocatio. Ubi autē discordia interveniret in concilii generalis convocatione, ad *prælatos* videtur *primo loco* pertinere, qui sunt *Episcopi.* Ipsi enim sunt *loco Apostolorum*, qui sunt in Ecclesia Episcopi à fundamento primitivæ Ecclesiæ. *Cardinales* autem *erant Romæ presbyteri, ordinati ad sepeliendum mortuos, & baptizandum noviter venientes ad fidem, & eis Ecclesiastica sacramenta ministrandum.*

Episcopos esse loco Apostolorum.

Cardinalitū quodnam olim officium.

Cum ergo *privilegium Episcoporum* non expiraverit, videtur, quod ordinatio Ecclesiæ & dispositio *ad eos primo loco* pertineat. Sicut, si Petrus in trina negatione permansisset, nec pœnituisset, nec ipse Princeps Apostolorum extitisset, nec cū aliis Spiritum Sanctum accepisset, sed cæteri Apostoli Ecclesiam disposuissent & ordinassent. Sicut fecerunt, quando miserunt Petrum & Johannem ad Samariam. Nec tunc Petrus ibi misit, sed missus est per alios Apostolos. Non tunc ipsi Apostoli erant Cardinales, sed similiter Coëpiscopi Petri. Ergo *minorem locum secundum Deum & instituta Ecclesiæ obtinent Cardinales, quam Episcopi:* Licet *usurpative* oppositum pateat in eisdem.

Episcopos majores esse Cardinalibus, jure.

Caput XVI.

De Johanne XXIII. in Concilio Generali sede movendo.

Sed jam, dum quæritur: Ad qualem *finem* hujusmodi *generalis concilii* fiat convocatio? Respondetur, quod fieri debeat principaliter *propter duo:* Primo ut sit *unio in capite*, secundo ut fiat *unio in moribus & sacris statutis primitivæ Ecclesiæ*, & decretorum ac causarum decretalium observatione.

Duo scopi conc. Gen.

tunc congregandi, & Constantiæ postea cōgregati.

Et si

Et si dicatur, quod *media* sint *dubia*, ergo *incerta*, maxime, cum jam unicum Papam habeamus: Respondetur: Etsi unicum Papam habeamus de jure, illi autem duo, scilicet *Angelus* & *Petrus*, sint *privati de jure*, *non* tamen sunt *privati de facto*.

Aut ergo congregetur Ecclesia ad hoc, ut sancita & actitata in *concilio Pisano* demandentur ulteriori & *reali executioni*, & illi duo *privati de jure* etiam *priventur de facto*: Aut ubi hoc remedium reperiri non poterit, quod est verosimile reperiri non posse, propter adstrictas obedientias eis subditas, seu potentes obedientes ipsis, qui ab eis deviare nolunt: Tunc, si illi duo privati & abjecti petant generale concilium, & promittant, se ibidem personaliter velle comparere, & suo juri de facto, quod habent, libere & pure renunciare, in casu, quo Dominus noster *Papa Johannes* etiam suo juri renunciare velit, tunc in isto casu, quid fiet dicam sine præjudicio: Quod ipse Dominus noster *Papa*, si alias non potest consuli Ecclesiæ, nec potest haberi alias unio in capite, non dico semel, sed pluries, non dico unum papatum, sed plures, si essent possibiles, *teneatur* in casu isto libenter & voluntarie *renunciare*, & papatui suo cedere, *ne respublica & totalita Ecclesia propter unum hominem peccatofactũ mox rem sine virtutibus & exemplis bonis, debeat perire.*

Conditio resignationis Pontificũ duorum, Benedicti & Gregorii, si & Joh. resignet, in Concil. Const. sancte observata.

Johannem XXIII. teneri renũciare Papatui.

Quia, & si *virtuosus* existeret, regulasque Christi imitaretur, qui non venit facere voluntatem suam, sed ejus, qui misit eum, *voluntati totius Ecclesiæ* Christi sponsæ *pareret*, *& papatui cederet*, ubi ipsa hoc peteret. Nam alias teneo & credo, quod *etiam* unicus & *indubitatus Papa* & universalis, si alias non potest consuli Ecclesiæ, ad requisitionem generalis Concilii *teneatur cedere*, atq; omnibus mandatis & præceptis Concilii generalis sine contradictione parere. Cum *etiam Papa* in hoc casu *membrum* sit & non caput *universalis Ecclesiæ*. Cujus salvationem quodlibet membrum, usque etiam ad sui interitum, debet exquirere.

Const. Pietatem Papæ suadere, ut sponte Papatui renunciet, ad nutum Ecclesiæ.

Papam esse membrum Ecclesiæ non caput.

Quod si hoc membrum, scilicet *Papa*, præcepto concilii, cujus jussa & præcepta à Spiritu Sancto fiunt, secundum fidem nostram, nollet forte parere; *Si non audierit*, *primo* secrete, *secundo* testibus adhibitis, *tertio* publice, *tunc sit in Ecclesia sicut ethnicus & publicanus*, juxta Christi præceptum, & ut *schismaticus* & *hæreticus* puniendus. Quia qui occasionem damni dat, & damnum dedisse videtur, est quam cito capiendus, & ab Ecclesia ut turpis ejus pars ejiciendus, aut *carceribus* in perpetuum includendus, aut morte exterminandus, juxta dictum Salvatoris: *Va homini illi*, *per quem scandalum venit*, *expedit ei*, *ut suspendatur mola asinaria in collo ejus*, *& demergatur in profundum maris.* Sicut fuit factum tempore *Clementis II.* per *Henricum II Imperatorem*.

Cõc. audire nolit sed refragetur, ejiciendum ac in carcerẽ conjiciendum esse. Quod mox in Johanne XXIII. contigit, qui in Concilio factã cessionem servare noluit, carceri inclusus.

Exemplo Clementis ab Henrico Imperatore capti.

Sed, si verus Papa in casu præsenti nollet renunciare, & puniretur, ut dictum est: Numquid remanerent ideo illi duo jam privati & abjecti, vel alter eorum, Papa? Aut an quilibet eorum tenetur renunciare juri & autoritati, quam habent de facto? Præterea, si dicant, *se non teneri alias ad renunciandum*, *nisi verus Papa renunciaret*, sed hoc verus Papa facere noluerit? Dico tunc, quod *sacrum concilium renunciabit juri veri Papæ*, & succedet in renunciatione pro vero Papa, & pro eodem promittet & se obligabit. Sicut in istis actibus legitimis solet *pater* facere *pro filio*, quem etiam in necessitate magna secundum leges humanas potest vendere. Cum ergo *Papa filius* sit & *membrum universalis Ecclesiæ*, ut dixi, *universalis Ecclesia eum potest obligare*, & *pro eo cedere juri papatus*, & promittere, aut quæcunq; alia facere, & quocunque modo, quæ possent inveniri pro ejus salvatione. Ut factum fuit de tribus se pro Papa gerentibus, abjectis tempore *Henrici III. Imperatoris Romani*, & ejus mandato seu præcepto.

Concilium pro Papa invito renunciare posse Papatui.

Exemplo parentis pro filio.

Exemplo Henrici Imperatoris, qui tres Papas removit.

Ex quibus omnibus patet, quod si talis convocatio fiat universalis Ecclesiæ, & *Reges*, *Principes*, *& Prælati* fuerint *accincti armis Zeli Dei*, legis & justitiæ, in *uno proposito*, & *una intentione*, *non* videbitur *frustra* esse.

Ex consensu Principũ in convocando Conc. spem bonã esse.

CAPUT

Caput XVII.

De limitibus Reformationis in Concilio universali, quod erat Constantiense.

ET sic consequenter ad quartum respondetur, quod *non* erit *infructuosa talis convocatio, si Regum & Principum* fuerit aut erit *una* sancta *intentio.* Quia tunc alter alterius onera portabimus, tunc erit *sancta societas in vinculo pacis*, tunc spiritu vivemus, spiritu ambulabimus. Tunc talis universalis *Ecclesia* in allegatis per eos *reformabitur*, & merito dicetur: *Ecce, quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.*

Potestatē dispensandi de Conc. decretis Papæ esse negandā. Quod ita factum in Conc. Cōst. Concilium per intervalla brevis temporis semper esse continuandū, pro Reformatione Ecclesiæ. Quot itidē in Conc. Const. sic decretum. Antiquas salubres primorum Conciliorum regulas à Papis esse abolitas. Concilium ne posse quidem autoritatem dare Papæ dispensandi de statutis Concilii.

Sed tunc caveat universalis Ecclesia super omnia, ut *nunquam* sub quovis colore *concedat* Papæ *potestatem dispensandi contra statuta generalis Concilii*, aut ea interpretandi seu immutandi, propter varietates temporum, & novos supervenientes casus, sed quod solùm illa debeant immutari per aliud *concilium generale, siendum de tempore in tempus propter reformationem Ecclesiæ.*

Luce enim clarius constat, quod pro majori parte facta & ordinata in quatuor generalibus conciliis principalibus, & aliis conciliis per temporum successiones statuta, *crescente avaritia Pontificum, Cardinalium, & Prælatorum*, tam per Papæ *reservationes*, quam per *iniquas Cameræ Apostolicæ constitutiones & Cancellariæ regulas, & formulas audientiæ causarum rotæ, & ambitiosas dispensationes, absolutiones, indulgentias, confessionalia, officium pœnitentiariæ*, sint fere immutata, annihilata, & quasi in derisum & *oblivionem* posita.

Et aliquando fui illius *opinionis*, quod *sacrum Concilium generale, quod repræsentat Ecclesiam universalem, non possit alicui personæ privatæ, quacunque præfulgeat dignitate, etiam ipsi Papæ, autoritatem & potestatem concedere dispensandi & immutandi aut aliàs interpretandi sacri concilii statuta.*

Quanquam prima facie contrarium videantur dicere *canonum jura*, tamen *probatio* patet. Nam cum universalis Ecclesia sit potestas Papâ superior, ut dictum est: Sequitur, quod tanta potestas universalis Concilii inferiori à Concilio non valeat communicari, cum ejusdem non sit capax. Ideo tempore Apostolorum non solus Petrus regebat totam Ecclesiam, quamvis Papa esset, sed solum primò *ut Episcopus rexit Antiochiæ*, post electus est Episcopus Romæ, dimisso regimine Antiochiæ. Quis enim potest considerare, quod tanta *autoritas & virtus capitis uni membrorum inferiori* valeat *communicari?* Sic enim aliquod corpus posset esse sine capite, quod uteretur ratione, si omnia opera capitis unum membrorum inferiorum posset exercere. Et si hoc invenire in corpore naturali non valemus, quia unum opus ab uno optime perficitur, ut dicit Philosophus, multo minus posse fieri in sacramento, corpore mystico, credere debemus. Et ideo dixit Apostolus: *Alios quidem* in hoc corpore *dedit Apostolos, alios Prophetas, alios Doctores.* Item *in ædificationem corporis Christi*, in unitatem fidei. Item ita, *ut quodlibet membrum* hujus sanctissimi corporis *proprias habeat operationes*, secundum quod magis & minus participat virtutem & superioritatem hujus sacri corporis.

Ratio. Quod virtus capitis uni membrorum non possit communicari.

Concludo ergo, me aliquando hujus opinionis extitisse, quod, sicut virtus quorumlibet corporis naturalis membrorum uni membrorum totius corporis non valet communicari, quia sic frustra essent cætera membra, & corpus monstrum videretur in natura, & membra ipsa viderentur carere vita: Ita in corpore mystico universalis Ecclesiæ, cujus membrum, ut prædixi, dignius Papa videtur esse, *potestas & autoritas ipsius universalis Ecclesiæ* sive generalis Concilii ipsam Ecclesiam repræsentantis, *nec Papæ*, nec alicui personæ privatæ, ut prædixi, *possit nec debeat communicari.* Quod esset includere contradictionem. Quod sic Papa esset universalis Ecclesia: Et sic esset corpus totum & membrum: Et sic omnis Christianus

Potestatem universalis Ecclesiæ Papæ non esse communicandam.

stianus esset in Papa, & Papa esset. Et multa alia exinde inconvenientia sequerentur.

Papam usurpare aliorum Episcoporum jura non debere.

Nec potest negari, quin *Papa* sibi *usurpando aliorum Episcoporum*, quos *fratres* appellat, *jurisdictionem* & honorem, præsertim ita generaliter, per hoc peccet mortaliter. Quia *contra legem naturalem* & sacrum Evangelium facit, quibus præcipitur, *ne quisquam alteri faciat, quod sibi non vult fieri.* Quia debitum & sanctum est, *unicuique suum tribuere, & alterum non ledere* (XII.q.2.can.9.

Papa suas constitutiones servet.

Cum igitur Papa sit conditor suarum constitutionum, illas non debet in aliorum dispendium retorquere, sed potius observare, juxta id: *Legem patere, quam tuleris.* Sic enim ipsi ratio dictitat.

Privilegia & jura Episcoporum esse, ut sunt membra Ecclesiæ.

Et per has & alias rationes concludo, jura & privilegia Episcoporum, Patriarcharum & prælatorum quorumcunque, etiam minorum rectorum, existentium ut membra in corpore universalis Ecclesiæ esse, cum proprias operationes non possent exercere. Et qui tollit ab entibus proprias operationes, certe secundum Philosophum tollit ab eis proprias formas. Quid enim valet, quod unus sit Episcopus, sine officii sui executione quod illi Christus contulit? *Nec majorem potestatem Petro, quam alicui Episcoporum dedit*, ut legitur in Decreto. Quomodo ergo *Papa ausus est tollere, quod solus Christus dignatus est concedere?*

Papa non licere jura Episcoporum tollere, sibi vindicare, aut reservare.

Sicut ergo contra statuta Evangelica Christi non audet Papa se intromittere, ita *nec valet potestatem, collatam à Christo aliis Episcopis, sibi applicare, nec reservare.* Quod patet etiam. Nam dixit Apostolus: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei.* Uni ergo Episcoporum dedit Christus, ut Petro verbi gratia, decem talenta, alteri Episcopo quinque, alteri unum, ut quilibet eorum sicut fidelis servus & prudens lucretur, alius quinque, alius decem, alius unum, juxta dispensationē sibi creditam.

Episcoporum munia diversa.

Papa dispensator non dominus bonorum Ecclesiæ.

Sed cum *Papa* sit unice *dispensator* bonorum Ecclesiæ Christi, & *non Dominus*, & ad reddendum rationem villicationis suæ teneatur, sicut quilibet alius Prælatus de talentis sibi creditis: Tenetur se non intromittere, & alia talenta aliis commissa dimittere, & *constitutiones* in camera sua *pro habendis pecuniis* de provisionibus Episcopatuum & Abbatiarum, quæ ad ipsum nullatenus pertinent, facere, & has maledictas & *rapaces reservationes beneficiorum* statuere, quæ in primitiva Ecclesia illo tempore, quo fuerunt sancti Papæ, & quo sunt fundatæ tot & tantæ Ecclesiæ, ac quo fuerunt tot Ecclesiarum dotationes, nunquam visæ fuerunt, imo nec auditæ, nisi *postquam sæviit summorum Pontificum, & suorum Cardinalium avaritia, cupiditas, & ambitio dominii & pecuniæ.* Quia tunc fecerunt & faciunt, juxta eorum voluntates, *leges & decreta de beneficiorum reservationibus, de provisionum beneficiorum & dignitatum solutionibus, & pecuniarum quantitatibus.* Ita ut jam non videatur *Romana curia* esse, nisi quoddam *forum publicum, ad quod quo quis plura portaverit, plura mercimonia habebit.*

Unde leges Papales de beneficiorum reservatione? Romanam curiam publicum olim fuisse forum ante Conc. Const.

Et quia *nullus Prælatorum* illo tempore, quo reservationes & beneficiorum taxationes sunt factæ, reclamavit seu *contradixit*, aut *propter impotentiam*, aut *ignorantiam*, aut *utilitatem propriam*: Ideo jam quasi *per centum annos*, quia tam diu jam duraverunt, dicunt Papa & Cardinales, prædictas reservationes jam *in vim* sanctissimi *juris & canonis* transmisisse & præscripsisse, nec posse generale Concilium eas immutare. Quod falsum est.

Prælatos nō contradixisse reservationibus Papalibus. Præscriptionem temporis in illis reservationibus nullam esse. Prælatorum esse has reservationes abolere.

Imò exsurgant *Prælati Ecclesiæ*, offerentes Deo sacrificium justitiæ, & has rapinas, furta & latrocinia Romanæ curiæ dignentur penitus amovere. Quia non possunt in *detrimentum & damnum universalis Ecclesiæ* stare, aut præscribi: Cum sint *contra naturam propriam* corporis mystici *Ecclesiæ*, ut prædixi, & *contra omnem ordinem justitiæ*, & decrementum omnium bonorum spiritualium Ecclesiæ.

De officialiū Ro. curiæ vitiis, ante Conc. Const.

Nam *propter habendas* hujusmodi *pecunias beneficiorum*, in eadem curia *mille officiales* invenies, & forte *nullum* inter eos reperire poteris ibidem *ad conservationem virtutum.*

Quales o-

Ibi fit omni die sermo de castris, de terris

lim sermones in curia Ro. ante Conc. Const.

terris, de civitatibus, de generibus armorum, de pecuniis. Sed *raro vel nunquam* ibidem fit *mentio de castitate, de eleemosyna, de justitia, de fide*, aut *de sanctis moribus.*

Corruptio curiæ Ro. ante Conc. Const.

Ita, ut quæ solebat esse *curia spiritualis*, jam facta sit *mundialis*, diabolica, tyrannica, & *pejor in moribus*, etiam in factis civilibus, *quam alia curia secularis.* Et proinde omnia & plura alia mala, scilicet hæreses, schismata, & scandala processerunt, postquam has *rapaces reservationes*, & *pecuniarias constitutiones* Papa cum suis Cardinalibus servari & habere voluerunt.

In Avinionensi curia natas esse illas Constitutiones pecuniarias.

Hæ autem *taxationes Ecclesiarum* & monasteriorum, *solutiones mediorum fructuum* cameræ Apostolicæ & collegio dictorum Cardinalium, & *meditetates fructuum* inferiorum beneficiorum, *solutiones denariorum* in eadem curia pro literis Apostolicis habendis, etiam illarum taxationes, & *reservationes Ecclesiarum* & monasteriorum atque beneficiorum, *generales* vel *speciales*, *in Avinionensi curia*, ipsa illic remanente, pro majori parte initium habuerunt. Quia *non poterat quilibet Cardinalium illius temporis statum tenere regalem, nisi talibus lucris*, undecunque venirent, quotidie fulciretur.

Ad conservandũ statum Cardinalium.

Et iterum, postquam ista nova talis qualis unio in *Pisis* facta processit, aliquibus Cardinalibus Gallicis apud nos existentibus, plures angariæ contra prælatos promovendos & reservationes Papales prodierunt. In illis enim versatur eorum *totum studium lucri capiendi causa*, ut *nova* semper inveniant *gravamina* in subjectos, *nemini compatiendo.* Et qui eorum *in talibus novis adinventionibus est acutior, ille magis prudens & utilis* inter confratres *reputatur.* Et qui non credit, accedat ad eandem curiam causa impetrandi aliquam cathedralem Ecclesiam, vel aliquam dignitatem, & videbit ita esse, ut prædixi.

Post Concilium Pisanũ auctas artes Papales pecuniariæ.

Studium curiæ Ro. sub Johanne XXIII. proxime ante Conc. Const.

Caput XVIII.

Solvuntur dubia, à Johanne XXIII. generali Concilio objecta.

Consequenter ad illud, si Papa loquatur: Ad quid erit hæc convocatio, nonne ad fidem defendendam? Numquid ad potestatem meam restringendum, numquid ad papatui cedendum?

O Papa, si bene intelligis, quæ dixi, si Christianus es, si toti reipublicæ, si universali Ecclesiæ compateris & condoles, ad omnia hæc facienda convocabitur Christianorum concilium.

Conscientiam Johannis XXIII. tangit Gerson.

Si enim bonus es, si sanctus, ut vocaris, existis, si re & nomine sanctitate polles, usque ad mortem debes certare pro justitia. Et quæ major potest esse justitia, quæ major poterit esse tua bona vita, tua sanctitas & fama, quàm, si vides, quod propter tuum papatum, propter tuam potestatem latissimam perit & destruitur respublica universalis Ecclesiæ, fides diminuitur, pedibus Tyrannorum Ecclesia subjicitur, monasteria destruuntur, conscientiæ fidelium periclitantur, ut tunc absque mora & temporis dilatione & *papatui cedas, & potestatem tuam usurpatam diminui* sustineas?

Nonne ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni erant pro nomine Jesu contumeliam pati? Numquid tu major es autoritate Apostolis, numquid sanctior illis, numquid potentior in spiritualibus illis? Certe non.

Exemplũ Apostolorum imitari jubet.

Noli ergo æmulari, ut maligneris. Noli dicere: *Ego habeo jus in papatu.* Noli ergo *sub titulo justitiæ* corrumpere totum corpus Ecclesiæ. Nam bonus homo de thesauro suo profert bona.

Si ergo *bonus es*, ut alter Christus te in horto debes offerre Judæis, dicens: *Quem quæritis?* Jesum Nazarenum, *me Papam, ut cedam? Ego sum.* Si me quæritis, quærite, convertimini & venite.

Exemplũ Christi objicit.

Si autem *malus Papa es*, quid restat, nisi ut condemneris, & à communitate hominum segregeris, sicut feritas & immanitas belluæ, ne *propter tua privata com-*

Pœnam peccatis dignam nunciat.

commoda corrumpatur per schismata tota respublica.

Concilium necessario convocandum.

Ista ergo de causa *convocatio generalis concilii est necessaria*, imo propter tuam cessionem, vel alium modum quemcunque, quo detur pax Ecclesiæ, fides Christi exaltetur & roboretur, fidelium conscientiæ pacificentur, *Christi ovile reformetur.*

Benedictũ & Gregorium credidisse quidem Christum, sed non in Christum.

Et licet illi duo contendentes *Christum credant, non* tamen *credunt in Christum.* Quæ credulitas, secundum Augustinum, est, membris Christi incorporari, & eis uniri caritate. Quod tamen schismatici non faciunt, qui corpus Christi, quod est Ecclesia, lacerant, licet ipsi oppositum clament, & excœcati malitia, & indurati pertinacia, errantes sicut ovis, quæ periit.

Admonetur Joh. 23. ad cedendum.

Dimitte ergo nonaginta novem oves, quas jam habes, in tua obedientia, & vade ad quærendum illam, quæ periit. Quam si tu inveneris, dicas: *Congratulamini mihi, quia inveni ovem, quæ perierat.* Tunc ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Tunc convertetur ad te multitudo maris, multitudo gentium veniet tibi. Ergo patet, quantum illius sacri *concilii convocatio* & *executio* sit necessaria.

Scrupulus rioritate Papæ, qui dicet, existimatio.

Et si Papa dicat: *Se non habere superiorem in terris, qui eum judicet:* (*di. XL. de supercan.* 6.) Certum, quod omnes *leges* factæ & decreta *sint propter conservationem rei-publicæ*, ut prædixi. Unde illa jura, sic loquentia, intelliguntur, quando malitia Papæ, aut *papatus* ipsius Papæ, *non emtus redundat in detrimentum* aut damnum totius *universalis Ecclesiæ*, & ubi *mala vita* ejusdem *Papæ* non est hominibus notoria. Quia tunc, ut dixi, *propter suum malum vivere* subjicitur præcepto correctionis fraternæ. Secus esset, si bene viveret, bene doceret, ut Papam decet. Quis enim sanctum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? Nam si futurum Papam illi sancti, qui illud capitulum instituerunt, prævidissent, nequaquam de Papa talia dixissent: Cum *Paulus* propter culpam minimam *Petrum reprehenderit:* Qui tamen Princeps Apostolorum exstitit, & *sanctior* & *melior tunc, quam nunc sunt nostri Papæ.*

Coditio Papæ, si sit bono, si malum vivere.

CAPUT XIX.

Concilium generale novum Constantiense aptius ad reformationem, quam Pisanum.

Bonum unum altero melius & majus.

AD hoc consequenter, quod dicitis: Si *concilium Pisanum* fuit sanctum, & justum, ergo, quæcunque in eo agitata fuerunt, sancta &c. Respondetur, quod dato, quod juste, sancte & licite, sicut rei veritas se habet, concilium Pisanum celebratum fuerit, tamen *non sic aliquid bonum & sanctum esse potest, quin majus bonum inveniri posset*, sanctius & melius, & omni bonitate perfectius, usque quo deveniamus ad primum bonum, quo melius, perfectius invenire nequimus. In cujus perfectioris boni præsentia cessat primi non æque perfecti justitia. Nam *de duobus bonis* semper *majus est eligendum.*

Major spes de Constantiensi concilio quam Pisano.

Cum ergo hoc majus bonum inveniri valeat *in secundo Concilio*, quam *in primo Pisano:* Ubi, secundum opinionem multorum, omnia fuerunt quasi primis motibus facta & agitata, spiritu vehementi, & non matura deliberatione, ut etiam concilium decebat, ordinata, nec completa: Maxime cum illud sacrum concilium ad hoc principaliter fuerit congregatum, ut unus pastor esset, & ovile unum, quod adhuc cernimus esse incompletum: Videtur sane perfectius, melius, & sanctius *futurum concilium* esse, quam primum.

Pisani Concilii imbecillitas.

Magna reformationis spes in Concilio Constantiensi.

In cujus celebratione, cooperante Domino, ut speratur, cessabit impetus primi concilii, *restaurabitur Ecclesia, reservationes beneficiorum & dignitatum deficient, pecuniariæ constitutiones cameræ* prædictæ *destruentur, boni & literati promovebuntur, mali punientur* & repellentur, *simonia tacebit, eleemosyna* in plateis clamabit, *justitia* unicuique quod suum

Ab Imperatore reformationis ordo expectatus in Concilio Constantiensi.

suum est, dabit, Christi patrimonium Ecclesia recuperabit, & *in omni virtute Ecclesia fundata* atque super firmam petram justitiæ firma erit, nec non *ad reformandum* etiam & ad unionem reducendum per dictum *Romanum Imperium*, (*quo non vigente non florebit Ecclesia*,) *ordo dabitur*, & sic fides catholica contra infideles resumet vires, & multi eorum convertentur.

Dato ergo, quod verus Papa *in concilio Pisano* creatus extiterit, non tamen propter ejus papatum Ecclesia universalis pacem habuit. *In secundo* ergo *concilio* speratur, quod sicut erit unus pastor, sic unum ovile invenietur, & universalis Ecclesia in pace firmabitur.

Caput XX.

Confirmatur jus Imperatoris ac Principum in convocando Concilio universali, & publica emendatione.

SEd qualiter hoc concilium congregabitur, cum sint voluntates diversæ, obedientiæ differentes? Dico ergo, sicut allegatis, ad *Imperatorem* seu *Romanorum Regem* temporibus præsentibus convocationem pertinere sub pœna peccati mortalis & gehennæ perpetuæ.

Regum ac Principum jus.

Quo absente, vel non existente, dico, ad *Reges* & *Principes seculares*, utpote Franciæ, Angliæ, Hungariæ, Apuliæ, Hispaniæ nec non Burgundiæ, & alios Reges catholicos, Bavariæ, Austriæ, nec non alios duces & seculi Principes, & sic de aliis, hoc pertinere. Qui non sine causa Dei gladium portant, ad faciendum vindictam in nationibus & increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, ut faciant judicium conscriptum. Quia gloria hæc est omnibus sanctis Dei, quod leges positæ sint propter malos. Unde Apostolus: *Justo non est lex posita, sed plagiariis, homicidis.*

Unde credendum est, quod, sicut gloria est uni, cum alius amicus suus ab eo propulsat injuriam inimici, ita magna gloria Deo sit, gaudium & lætitia, cum *Principes seculares*, per *potentiam coalitivam*, dividentes ac lacerantes propter eorum commoda corpus universalis Ecclesiæ, sponsæ Christi, quam ipse proprio suo sangvine redemit, & semetipsum pro ea tradidit, persequuntur & puniunt, atque propter utilitatem, curationem & sanationem totius vniversalis Ecclesiæ ad ovile in unum reducunt & reduci faciunt & procurant. Nam *in curatione universalis Ecclesiæ, & pace, tranquillitate totius reipublicæ*, ipsi *seculares Principes sunt patres*, sunt *medici*, sunt *chirurgi*, *Dei executores summi*, quos Deus posuit ad suas injurias vindicandas.

Si Principes hoc jus suum exercuerint, eos gloriam Dei promovere.

Officium Principum in emendatione Ecclesiæ.

Et si ad passagium terrestre, *ad liberationem regni Hierosolymitani* è manibus infidelium, tam libenter, potissimum temporibus Conradi III. & Friderici I. Henrici VI. ejus filii, dicti Friderici II. Augustorum & Regum Siciliæ, atque Ducum Sveviæ, undique Reges, Principes, & Domini seculares, Episcopi, sacerdotes ac clerici, contra Saracenos infideles & paganos non absque gravissimis corporum & rerum suarum periculis concurrerunt, fulti subsidiis multarum indulgentiarum, accincti armis bellicis diversorum armorum, qui tamen detentores terræ sanctæ non sunt Christiani, nec in fide Christi nati, imo sunt spatiis terrarum satis distantes: Quanto magis ipsi Reges & Principes, etiam Ecclesiastici Prælati, & alii Christi fideles, *ad liberationem totius Christianitatis, totius universalis Ecclesiæ*, ad redemtionem patrimonii crucifixi Christi Jesu, *ad unionem Christianorum*, tot guerris, tot schismatibus propter istos de papatu contendentes se destruentium & discordantium, deberent *se disponere*: Et in omnibus sumentes scutum fidei, quæ est fundata in unitate pacis, & galeam

Comparatur studium Principum in terra sancta occupanda

& Ecclesia universali liberanda atque corrigenda.

leam salutis, & gladium spiritus, induentes loricam justitiæ, & calceati pedibus in præparatione Evangelii pacis, *quoscunque contendentes de papatu*, aut se Papas vocantes sub quovis colore aut titulo, in decrementum & divisionem corporis Christi, quod est Ecclesia, *reprimere*, annullare: Et nullius roboris vel momenti *jura, quæ pro se allegarent*, quibus universalis Ecclesia non uniretur, deberent etiam *non acceptare, nec approbare*: Quinimo potius vel talibus *contendentibus obedientiam denegare*, vel eos *via compulsionis* & violentia *ad viam pacis reducere*.

Contra universalis Ecclesiæ emendationem nulla jura valere.

Nam contra bonum & utilitatem ac *sanationem universalis Ecclesiæ* nulla jura, nulla decreta, nullam alicujus justitiam secundum Deum & rectæ scientiæ dictamen possumus acceptare. Quinimo *expediat semper, ut unus moriatur, ne tota gens pereat*: Non, ut *moriatur* naturaliter vel æternaliter, sed *civiliter, opus faciendo virtutis*, ut æternaliter vivat.

Plures nō oportere esse Papas.

Sicut enim non habemus Christum divisum, quia unus est Christus: Ita nullo modo possumus nec debemus assentire, quod *papatus* sit *divisus*, etiam quantumcunque aliquis videatur in ipso papatu jus habere. Quia ipso facto contra bonum universalis Ecclesiæ videtur facere, si non cedat, ut pax ipsa sequatur.

Numquid omnium unus Christus est? Ita certe. Sic Ecclesia una est, & Episcopus ejus unus est. Et scire debes, Episcopum esse in Ecclesia, & Ecclesiam esse in Episcopo. (*VII. q. 1. c. 7.*) Quomodo ergo Episcopus unus est, quando *de* hoc *Episcopali papatu tres* sunt *contendentes*, & se Papam vocantes? Numquid tres viros habet Ecclesia & tres sponsos? Numquid prostitui aut adulterari potest Ecclesia? Revera non. Quia *unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit* ait *Cyprianus* (*XXIV. q. 1. 18.*) ut superius est tactum.

Contendentes Papas non esse ferendos.

Ergo patet ex prædictis, quod *ad Imperatorem*, si est, qui *defensor & advocatus Ecclesiæ universalis est*, & post secundariò *ad Reges*, & *Principes seculares* pertineat in casu præsenti, & *concilio interesse*, & *facta concilii executioni demandare*, & quoscunque de papatu contendentes, ibidem ad unionem integram faciendam cogere, aut alias vias invenire, quibus unus pastor & unum ovile possint esse.

Imperatoris & Principum esse Concilio interesse & præesse, cunctaque componere.

Sicut in multis schismatibus, in Romana sede ortis, factum videtur esse, quæ fuerunt forte XXIV. ut legitur in gestis Romanorum Pontificum & Imperatorum. Quæ violentia, armis, bellis, Conciliis generalibus & compulsione terminatæ leguntur.

Exemplo veterum Conciliorum.

Et hoc fecerunt illi antiqui, devoti, & probi *Imperatores Romani*, potissimum *Germani*, & *alii Principes* ac Prælati, *non habentes respectum ad quodcunque jus*, quod pro se ipso posset quis Papa allegare: Ut universalis Ecclesia propter privata commoda, & propter unum hominem, qui se vocat Papam, divisionem non pateretur, nec in decremento ac schismate esset, ac ut *Imperator Romanus*, qui à Papa consvevit intitulari filius spiritualis, tantus Princeps, in orbe terrarum eximius, unum verum Papam in patrem spiritualem efficaciter recognoscere posset.

Imperatorum Germanorum egregia facinora in vindicanda Ecclesia.

CAPUT XXI.

Si Imperium Ro. vacet, cujus sit jus convocandi Concilium universale.

Vocabat Imperii A. 1410. Electores diversis Papis obedibant.

SEd quia bonum universalis Ecclesiæ non cessatis profundius indagare, tale movetis quæsitum. Cum te, pater, audirem dicere, quod futuri concilii generalis convocatio ad solum spectet Imperatorem, seu Romanum Regem: Sed *cum ad præsens de facto vacet Imperium*, & *Imperii Electores* diversis obediant, utpote quidam *Johanni*, quidam vero *Angelo Corario*, non

non videtur esse verosimile, quod ad invicem possint ad electionem convenire. Et sic, *si diu remaneat imperium absque Rectore*, consimiliter videtur, quod manebit Ecclesia sine concilii convocatione. Quia diu durabunt hæc schismata in Dei Ecclesia.

Deficiente Imperatore, Regum ac Principum jus in convocando Concil. Civium, rusticorum, jus. Vetula jus.

Hujusmodi quæsito respondere valeo per ea, quæ scripsi superius, ubi dixi, quod *ad Imperatorem* in casu præsenti *convocatio concilii* videatur pertinere. Quod si non sit, devolvitur hæc convocatio *ad Reges* & *Principes* primo, post *ad communitates*, & *alios Dominos seculi*. Quod si non essent, in casu possibili, devolvetur *ad cives*, & *rusticos* post, usque quo deveniretur *ad minimam vetulam*. Sicut enim universalis Ecclesia potest salvari in minima vetula, sicut factum est tempore passionis Christi, quia est salva facta in virgine beata: Sic *ad salvationem universalis Ecclesiæ posset convocatio concilii fieri per minimam vetulam.*

Concilium Pisanum coactum per duos Cardinales.

Sicut enim ante concilium Pisanum propter pertinaciam & perjurium duorum, tunc & nunc contendentium de papatu, *convocatio concilii Pisani* juste & debite facta *per duos Cardinales*, & ad eos secundum justitiam talis convocatio pertinuit, secundum omnes doctores scribentes in illa materia: Sic *propter defectum Imperatorum*, ad *Reges* primo & ad *communitates*, & post ad *Principes* & *Dominos seculi* pertinet convocatio instantis generalis concilii.

Et si dicatur: Quis esse debet principalior & primus, *qui præsidet*? Videtur, quod secundum ordinem descriptum in libris Pontificum Romanorum, & prout olim fieri consvevit.

Nec deberet mirari aliquis Papa & alii Ecclesiastici Prælati, quod illa convocatio concilii generalis spectet ad Regem vel Imperatorem Romanum. Ad hoc enim, quod *Papa & alii Ecclesiastici Prælati Regem vel Imperatorem, ut præcipuum in terrenis caput, omni reverentia venerari teneantur*, nos instruunt Christi exempla, qui descriptioni Augustali matrem subjici voluit, qui staterem Imperatori pro tributo solvit, & à Pontio Pilato imperiali Præside judicari sustinuit.

Imperatoris dignitas supra Ecclesiasticos.

Imperatoris majestas est à Deo.

Nec gratis dictum est: *Honora Regem, Deum time.* Quis igitur ambigit, *imperium* sive regnum *autoritate divina formatum?* Si tamen à *Christo petra*, ut *à fidei fundamento*, non separatur.

Christus petra est, fidei fundamentũ.

Nam utriusque Deus autor est, scilicet sacerdotii & regni, utriusque protector, utrumque suo privilegio insignivit. Igitur etiam Episcopi & sacerdotes juxta præceptum Domini reddant, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ Dei, Deo.

Regnũ & sacerdotium à Deo. Sacerdotes dent Cæsari, quæ sunt Cæsaris.

CAP. XXII.

Solvuntur dubia, quæ obstarent, quo minus novus Imperator eligendus posset Concilium congregare.

Dubium, an juramentum Papæ præstandum à novo Cæsare.

AD illud vero, ubi magis videmini casum arctare & dicere: Esto, quod Electores conveniant, & eligant: A quo coronam recipiet novus electus? Si ab illo, cui obedit, ergo juramentum illi præstabit solitum. Qualiter ergo hic *Rex novus* absque sui Papæ licentia, & ipso nolente, concilium convocabit? Aut qualiter, dato, quod convocet, Papam coget ad cedendum, si opus fuerit, aut compellet potentia coactiva, vel qualitercunque circa hoc providebit?

Hic respondetur dupliciter. *Primo* dico, quod coronam recipiet ab illo, cui obedit, *si velit*, cum solito juramento.

Juramentis à novo Cæs. Papæ factis, Cæsarem non obligari, propter reformationem in capite & in membris.

Veruntamen *hæc juramenta*, & si mille forent, *propter reformationem Ecclesiæ in capite & in membris*, ipsum *Imperatorem non ligarent.* Quod patet reali experientia de multis, præsertim Ecclesiasticis Prælatis, qui olim eisdem

Exemplo aliorum Prælatorum.

Angelo & Benedicto jurarunt, & tamen propter unionem, ad quam venerunt, sunt absoluti, nec peccaverunt, imo sic faciendo & zelum Dei zelando meruerunt.

Juramenta Papæ præstita quomodo intelligenda.

Intelliguntur ergo omnia juramenta, ipsi Papæ, vel cuiquam alteri personæ privatæ mortali præstita per quamcunque personam, *salva semper utilitate*, curatione & sanatione *totius corporis reipublicæ*, & præsertim universalis Ecclesiæ. Sicut si Rex iniquus in populum sibi subditum vellet desævire, non tenentur ejus subditi juramentum homagii & fidelitatis olim præstitum ei in aliquo observare. Nam, ut prædixi, in curatione universalis Ecclesiæ, & cujuscunque reipublicæ subditi fiunt Domini, & judices Dominorum & superiorum, proprias utilitates cum detrimento reipublicæ amantium.

Aliter, si hæc responsio minus bona videtur, dicitur. Cum dictum sit, quod Imperator gerat Dei in hac parte gladium, & ideo debeat ipsum in sceleratos quoslibet exercere, absque alicujus personæ seu personarum exceptione: Videtur dicendum, quod, stantibus duabus vel tribus obedientiis, si ipse electus ad unionem Ecclesiæ tendat, si ipsam desideret, si affectet; (Quam propterea affectionem & executionem realem possunt & debent ab eo ante electionem Electores imperii requirere, sub certis juramentis & pactis, sicut factum est in electionibus Petri de Luna, Innocentii VI & ejusdem Angeli:) Quod ideo ipse à nullo illorum contendentium de Papatu teneatur nec debeat coronam imperii recipere, *nec aliqua juramenta alicui eorum præstare*, sed statim absque mora, si aliis non potest consuli Ecclesiæ, *Ecclesiam convocare*, & contendentes ad cedendum compellere, & si rebelles fuerint, armis invadere, vel verbis aut muneribus seu promissionibus eos capere, & diris carceribus mancipare, & qualicunque modo unionem Ecclesiæ potuerit procurare.

Novũ Imperatorẽ nulli Papæ debere jurare: Sed Conc. statim convocare,

& cuncta arte ac marte componere.

Nam *talibus fides denegatur*, propter quos Ecclesia & totum corpus reipublicæ scinditur & turbatur, & utraque respublica, Ecclesiastica videlicet & terrena, misere laceratur. Et ideo bene dixit ille: *Frangenti fidem fides frangatur eidem.* Sic factum est sæpe in aliis schismatibus, ut scripsi. Quibus contendentibus de Papatu deletis, & membris primo Ecclesiæ universali incorporatis, hæc unio semper primo fieri debet. Sicut natura facit in membris, quæ primo compaginat, antequam caput formet. Consequenter fiat *unio in capite* justo, sancto & virtuoso, ut alter Judas Maccabæus zelum fidei Christianæ zelante. A quo cum Dei timore, cum omni reverentia filiali recipiat miles Christi, & executor Imperialis coronam sacram imperii cum juramentis & reverentiis solitis.

Frangenti fidem fides frangatur eidem.

Cæsar primo dissidentes removeat.

Ecclesiæ membra combinet.

Novum Papã bonũ eligat.

Ab hoc coronam admittat.

Et sic multi Romani Principes, Reges videlicet & Imperatores, in similibus sedatis per eos & ipsorum autoritate schismatibus, tunc in eadem Ecclesia Romana exortis, in gestis Romanorum Pontificum, & Regum fecisse leguntur.

Exemplo aliorum Imperatorum.

Sic ergo primo *electus in Romanum Regem* procuret *unionem in membris*, secundario *in capite*. Ut tunc coronam imperii absque læsa conscientia secure recipere possit, & sic totam Ecclesiam præstare Domino redintegratam in vinculo unionis. Ut tunc, ubi abundavit peccatum, ibi justitia regnet, in multitudine proborum & justorum. Et tunc bene Psalterium cum cithara concordabit.

Sic cuncta redintegratum Cæsarem.

CAPUT XXIII.

Acris censura pecuniariarum Papæ constitutionum circa tempora Concilii Const.

CONsequenter autem ad alia, ubi videmini innuere, quod *Papa reservaris sua dispositioni omnes Cathedrales Ecclesias*, & *dignitates abbatiales*, nec non *omnes prioratus conventuales*, & majores post Pontificales in Cathedralibus,

Reservationes Papales varia.

bus, nec non omnes Principales dignitates in collegiatis Ecclesiis, ubicunque vacantes & vacaturas, *ne ordinarii possint quoquo modo de eis disponere.* Et ideo videbamini quærere, utrum tales *reservationes* secundum Deum & conscientiam possint jure teneri, aut defendi? Et an illas dignitates capientes possint eis licite uti?

Papam non plus ordinare posse quã à Christo vel Ecclesia illi concessum.

Cui quæstioni arduæ respondeo, unico medio jam quasi superius descripto, per totum: Quod *Papa non possit plura in Ecclesia ordinare* & statuere, *quam ab ipso Christo* primò, & post *ab ipsa universali Ecclesia est & fuerit ipsi concessum.*

Ius de terrenis disponendi, Papæ non esse concessum à Christo.

Non enim legimus, *Christum* illi contulisse potestatem, beneficia, dignitates, Episcopatus, villas, terras dispensandi aut distribuendi.

Nec Petrũ tale jo exercuisse.

Sed nec unquam legimus, *Petrum* hæc fecisse. Sed solum hanc *potestatem* ei tribuit specialem scriptam *Matth. XVI. quam etiam minimo mundi Episcopo concessit*, scilicet: *Quodcunque ligaveris super terra, erit ligatum & in cœlis*, scilicet per pœnitentiam, & *quodcunque solveris* &c. per absolutionem & indulgentiam, sed clave non errante.

Pœnitentiam prædicandi & absolvendi jus, Petro & aliis Episcopis datum.

Veruntamen post, crescente modernorum Imperatorum & Regum ac Christianorum fidelium devotione, creverunt in diversis mundi partibus Ecclesiæ, quæ diverso indigebant regimine. Quocirca per universalem Ecclesiam in diversis generalibus conciliis certæ potestates *dispensandi certa beneficia* sunt Papæ collatæ, ac faciendi alia. *Reliqua* vero *beneficia dispositioni ordinariorum* sunt *commissa.* Ut quod patriarchæ & Cardinales per Papam instituerentur, primates vero per Patriarchas, Archi-Episcopi per primates, Episcopi per Archi-Episcopos, Abbates vero & reliquæ dignitates per ordinarios. Ita per multa tempora, plus quam per mille & ducentos annos adstitit Regina, Ecclesia, à dextris Christi in vestitu deaurata, & circumdata varietate diversorum graduum & statuum in Ecclesia, sic fuit disposita, sic ordinata, ut satis prolixe & clare in Decretis continetur.

Elegans ordo antiquus beneficia Ecclesiæ dispensandi.

Crescente vero postea, ut superius pluries tactum est, *intolerabili pompa, avaritia* & *ambitione* in Papa & Cardinalibus, *inceperunt modicum beneficia reservare.*

Reservationes beneficiorũ sensim ortæ.

Et quia *nullus* eorum malitiis, *propter defectum conciliorum*, *restitit*, successive *omnia mundi beneficia reservarunt*, rapinam manifesta, *Episcopos* & ordinarios suis potestatibus & autoritatibus & consuetudinibus & *juribus* sine causa *privando:* Immemores illius, quod *non debeat inde procedere injuriarum occasio, unde jura nascuntur.*

Episcopi juribus suis per Papas privati.

Et si sua jura unicuique Episcopo non servantur, quid aliud est, quam ut *ordo Ecclesiasticus confundatur?* Nec jura proclamat, nec dicit Papa: Nec honorem meum reputo, in quo fratres meos, scilicet Ecclesiasticos Prælatos, honorem suum perdere cognosco. Cur igitur modernis temporibus tam varie *Papa veteris sermonis oblitus* quasi omnia jura suorum fratrum sibi usurpare conatur, faciendo *mille regulas in* sua *concellaria ad habendum semper pecunias recentes & multas?*

Ordo Ecclesiasticus confusus.

Regulæ Cancellariæ Ro.

Et quidem *remota justitia non sunt regna nisi magna latrocinia.*

Justitia exilium.

Præterea bona temporalia per Constantinum & ejus successores, Catholicos Imperatores & Reges Romanos, collata sunt, ut Papa, Episcopi & Prælati de illis *ad certos pios usus* in jure descriptos pro tempore dispensarent, & potissimum ex illis pauperes nutrirentur. Pro quibus faciendis licitum est etiam vasa sacra alienare. Et plus Episcopi & sacerdotes ad illos debent intendere.

Bona Ecclesiæ cui usui olim destinata.

Ideo dico, quod secundum Deum & rectam conscientiam, ex quo *Papa cum suis Cardinalibus transgrediuntur terminos rationis & justitiæ, quos statuerunt patres nostri, fingentes autoritates & potestates sibi collatas fuisse à Christo*, quas nunquam legimus in Evangelio, excedentes etiam limites conciliorum generalium, & *usurpantes sibi tales potestates, quas per mille annos nunquam Papæ ausi sunt facere* vel attentare, qui, vel saltem multi, fuerunt meliores, sanctiores & digniores Pontificibus hujus temporis: Quod in-

Reservationes Papales descriptæ.

quam, *tales reservationes* sint *rapinæ manifestæ, violentiæ publicæ, jura papalia iniqua & abusiva*, consuetudines Diabolicæ ad omne malum inductivæ. Nec talium reservationum est capax papalis autoritas, nec etiam potest exercere, nisi universalis Ecclesia sic vellet disponere.

Ecclesiastica beneficia à Papa accepta posse retineri.

Et ideo dico, eorum *promotiones & provisiones* non tenere quoad Deum. Licet forte quoad militantem Ecclesiam videantur validæ esse: Et ideo Ecclesiastica, beneficia vel provisiones acceptantes, tamen sine dolo & fraude, atque sine Simoniæ rabie, secundum Deum licite possint retinere. Excusantur enim ignorantia invincibili, & simplicitate excusabili. Licet ea simpliciter dimittere, & non illo modo per reservationem acceptare, judicarem apud Deum tutius & perfectius esse.

Bonis pastoribus Ecclesiam destitui propter illas constitutiones pecuniarias.

Ex istis constitutionibus innuere videmur, quod propter eas *Ecclesia* & monasteria *bonis Pastoribus defraudentur, propter forum & mercimonia* in talibus ejusdem *Romanæ curiæ*. Nec amplius, ut dicitur, electi audiuntur cum suo jure, qui non habuerunt, unde solverent: Vel si habeant, sed alter superveniens plus offerat Papæ & Cardinalibus, ut promoveatur ad Episcopatum vel abbatiam, de qua, seu quo petitur confirmatio aut provisio fieri pro electo.

CAPUT XXIV.

Graves stricturæ in novissimas illo tempore Constitutiones pecuniarias Alexandri V. & Johannis XXIII.

SUbsequenter autem venio ad illas *novellas constitutiones Alexandri & Johannis* prælectorum, quibus cavetur, quòd promotus ad aliquam Ecclesiam cathedralem, vel aliquod monasterium &c. & quod impetrans beneficium reservatum à Papa &c.

Pestiferæ constitutiones Johannis XXIII. proxime ante Concilium Const.

Huic quæstioni, Pater reverende, cum non sint de jure, sed de facto hæ *pestiferæ constitutiones*, satisfacere nequeo ad præsens, cum sint super *violentia manifesta, Simoniâ publicâ, rapacitate lupina*, & ovium Christi dispersione fabricatæ, quæque ad aliud non sunt, nisi *ut eorum conditores furentur, mactent & perdant*, ipsi videlicet *Papæ* & *Cardinales*.

Imperatorem non teneri ulli ex tribus illis Papis nomen suum dare.

Quocirca, ut futurus *Rex* vel *Imperator Romanus*, Domino concedente, adhæreat dictis *Angelo* & *Petro*, & tali lupo rapaci, & tali raptori tyranno, qui non regnat in Ecclesia, nec principatur propter bonum commune, sed solum propter bonum privatum, & ejus principatus est manifesta tyrannis, quod sana conscientia compellat, seu compelli faciat, aut audeat compellere, non video.

Malis Pontificibus non esse obediendum.

Quia, licèt dicat Apostolus: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita debet esse*: Veruntamen in his, quæ non vergunt in blasphemiam creatoris, seu injuriam fidei & nostri Redemtoris. Sed non potest major esse creatoris blasphemia, quam ut *Ecclesiam* suam, Christi sponsam speciosam, suam filiam electam, quam pretioso suo sangvine, cum tot injuriis, alapis, verberibus crudelissimis, & tandem patibulo crucis, gratis ex sola sua misericordia redemit, mercimoniis, & *in foro publico, homicidis, adulteris, raptoribus* & *malignis, venalem* indifferenter nostri superiores *exponant, prostituant, & tanquam meretricem pro quæstu tradant*: Non advertentes, quod *magis oporteat regulare concupiscentias, quam scribas*, ut dicit Philosophus, *II. Politicorum*.

Ecclesiæ fata ante Concilium Const.

Artes sacræ Johannis XXIII.

Quippe Judas semel pro XXX denariis Christum vendidit, *isti* autem *omni die centies Christum & Ecclesiam vendunt*, non solum pro XXX denariis, sed *pro mille & pro centum*. Et aliquando *uni vendunt*, & postquam pecunias habent ab eo, iterum *ab eo* tollunt, & *alteri pro pecunia exponunt*.

Sic ergo concludo, quod superioribus sit obediendum in licitis & honestis,

Ecclesiasticorũ descriptio, quales circa tempora Conc. Const. in Ecclesia eminuerint.

stis. Non autem compelli debemus ad eorum obedientias, ubi opera eorum sunt notorie prava, & totam Ecclesiam scandalizantia, ubi est patrimonii Christi manifesta dissipatio, & injuriosa dispensatio, ubi *pastores* sunt *tonsores*, ubi *non* sunt *agni*, *sed lupi*, ubi *non* sunt *dispensatores* mysteriorum Christi, sed *dissipatores*, ubi non sunt *sobrii* sed *ebrii*, ubi non sunt *Prælati*, ponentes animas suas pro ovibus suis, sed *Pilati*, satisfacientes aliorum cupiditatibus & desideriis, & ubi non mittunt retia sua in *capturam animarum*, sed *pecuniarum*. Omnis enim eorum cura circa *acquisitionem pecuniarum* est. Et breviter, ubi non *Christi*, sed mores gerunt *Anti Christi*.

Res pecuniaria præcipua olim cleri cura.

Et ideo Christus dixit, talibus non obediendum. *In novissimis enim temporibus multi venient in nomine meo dicentes: Ecce hic Christus, Ecce illic Christus.* Sicut modo dicitur: Ecce hic est verus Papa, ecce iste alius est verus Papa. *Nolite credere eis*, ait Christus. Imò, si nos debemus subtrahere ab omni fratre ambulante inordinate, quanto magis à superiori perverso & iniquo, ex cujus exemplo tota corrumpitur respublica, & sancta mater Ecclesia deturpatur.

Simonia. Johannis XXIII.

Sic ergo *hæ novellæ constitutiones* etiam sunt *publica Simonia*, & notoria violentia, ex quibus scandalizatur tota Ecclesia.

Similis in Ecclesia nunquam audita.

Quis unquam audivit vel legit, olim per Petrum aut ejus successores in papatu intra mille annos & ultra fuisse talia attentata? Quæ si quandoq; tunc facta fuissent & cognita, nemo ad fidem catholicam propterea, nisi omnino reprobus (ut sic etiam illis lucrari potuisset, prout *Simon magus*, tentando Petrum, per pecunias se obtenturum credidit,) converti verisimiliter potuisset.

Simoniaci sub Joh. 23.

Quapropter recipientes & procurantes taliter Ecclesias & beneficia, & pro eis solventes *juxta tenorem hujusmodi constitutionum*, scienter & animo deliberato *simoniam committunt*, & mortaliter peccant, & renunciare ipsis Ecclesiis, beneficiis, officiis sic obtentis omnino tenentur, & inhabiles sunt ad alia beneficia obtinenda, cum super hujusmodi Simonia Papa non possit dispensare in Dei Ecclesia.

Gehasite.

Nam si *Gehasi* propter unam miseram tunicam sibi collatam, quam tamen non postulavit, lepram incurrit & vindictam Dei sensit: Quanto magis vindicandi sunt ementes & vendentes Dei & Christi sanctuaria, & beneficia sacra, quæ de jure divino vendi aut emi non possunt, super quo jure divino Papa nullam potestatem videtur habere.

Et ideo corollarie infero, quod si aliquod beneficium, aut abbatialis dignitas vacaret, quod, seu quæ *in curia Romana* esset reservatum vel reservata, & de ipso vel ipsa tam ordinarius quam Apostolicus providerent, veruntamen *ordinarius* providerit gratis justo, literato & virtuoso: Apostolicus autem secundum tenorem illarum constitutionum, quæ hæresin aliqualiter videntur sapere, provideret uni, alteri: Certe secundum Deum collatio ordinarii tenebit, & *secundum rectam conscientiam*, quia gratis accepit, & gratis dedit, *secundum* etiam *leges & decreta*, quia collatio talis beneficii sibi à primitiva & sancta universali Ecclesia fuit concessa, licet Papa eum tali collatione per nefandas reservationes privaverit sine causa. Quam privationem & reservationes Papa non potuit facere, ut prædixi, cum non possit contra statuta generalium Conciliorum primitivæ Ecclesiæ universalis aliquid statuere vel ordinare, ut superius dixi. Et ideo secundum *jura* & *rectam conscientiam* in casu illo tenet ordinarii collatio: Quia Papæ reservatio est manifesta violentia & rapina. Licet de facto forsan fiat oppositum.

Episcopos suis juribus posse uti, invitis Papis.

Prælatis tacentibus reservationes auctæ.

Et ideo, quia jam Prælati nostri temporis sunt canes muti, non valentes latrare, hæ *pestiferæ constitutiones* & *reservationes* juris & legis nituntur occupare locum, in tantum, ut horribile sit dicere, *quot mala per hujusmodi reservationes fiant*: Cum illi, qui sunt *familiares Cardinalium*, aliquando *homicidæ*, *illiterati*, seu irregulares, *coqui*, *stabularii*, *molaterii*, per hujusmodi regulas cancellariæ possint in Ecclesiis cathedralibus habere dignitates, canonicatus:

Quibus beneficia sacra olim tributa.

nicatus: Sed illi, qui ſunt Magiſtri in artibus vel medicinis, Baccalaurii in jure canonico, vel civili, nequaquam posſint tali gratia gaudere.

Literati & virtuoſi à beneficiis ſacris olim excluſi.

Ex quo patet evidenter, quomodo per hujuſmodi reſervationes *virtuoſi & literati excludantur, ribaldi* vero, *illiterati* ac *diſcoli* & malefactores promoveantur.

Fures & latrones in Eccleſia.

Et quia omne, quod non eſt ex fide & charitate, peccatum eſt, propterea omnes recipientes promotiones, prætextu hujuſmodi reſervationum, ſunt in ſtatu damnationis & filii mortis, niſi velint pœnitere & beneficia ſic adepta ſimpliciter relinquere, quia non intrant per oſtium ſed veniunt aliunde. Et ideo dixit Chriſtus de iſtis omnibus: *Jam omnes, quotquot veniunt, fures ſunt & latrones, quia aſcendunt aliunde, quam per portam fidei & charitatis*, ac inſtitutiones Chriſti & primitivæ Eccleſiæ, & ſanctorum ſtatutorum, canonum & *conſtitutionum ſanctorum Patrum*. De quibus, ut videtur, modicum aut nihil jam in Eccleſia Romana tenetur. Ita ut jam *liber decretorum* & *decretales*, cum tanta ſollicitudine ab antiquis compilata, ſpernantur, & quaſi pro cifra in Eccleſia Romana, imò pro deriſu & contemtu habeantur, propter hujusmodi reſervationes Diabolicas.

Implorat Gerſon auxilium divinum.

Exſurge igitur, o Deus, in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum tuorum! Exurge, o Deus, in præcepto, quod in primitiva & ſancta Eccleſia tua mandaſti, & ſynagoga populorum Chriſtianorum circumdabit te! Conſumatur nequitia peccatorum, & malorum Pontificum & Cardinalium! Erige juſtum & ſanctum Papam, qui Eccleſiam *in moribus & virtutibus, antiquiſq; conſuetudinibus* dirigat & conſervet.

CAPUT XXV.

Corruptiſsimos Eccleſiaſticorum mores ex Eccleſia prorſus eſſe eliminandos.

Sed ponatur, ut dicitis, quod *Papa* cum ſuis Cardinalibus *omni die juriter parturiat injuſtitiam*, concipiat dolorem, ſcilicet peccati, pariat iniquitatem, non curet de mandatis generalis Concilii, ſed velit perſeverare in malitia peccati, & *Simonia* per maxime; quid erit faciendum?

Comparantur Eccleſiaſtici ante Conciliũ Conſt. cũ ſacerdotibus Belis.

Certe, Pater mi, quod dicitis, ultimo faciendum. Sicut enim illi *ſacerdotes Bel*, qui devorabant ſacrificia Bel poſita, & mentiebantur, dicentes populo, die altero, quod Bel devoraſſet illa ſacrificia, propter quod libenter Bel populus ſacrificabat: Dum tamen fuit repertum, quod fuerit fallacia & deceptio maxima, de mandato Regis Babiloniæ omnes pariter ſunt miſsi in lacum leonum & devorati, nullus ex eis ſuper terram remanſit: Etiam *hi ſuperiores presbyteri, mentientes Deo & hominibus*, cum quibuſdam *indulgentiis* & benedictionibus & *diſpenſationibus*, prædicantes multa, quæ non ſunt, & dicentes bonum malum, & malum bonum. Qui, niſi *totaliter eradicentur*, ita, ut *plantatio Bonifaciana*, quam non plantavit cœleſtis agricola, *extirpetur*, & à communitate hominum ſegregetur in perpetuum, ita ut apud poſteros unam eorum oblivionem accipiant, *timeo, quod nunquam Eccleſia Dei reformetur in capite & in membris*. Imo Simonia non damnabitur, reſervationes & diſpenſationes fient ampliores, pecuniæ magis extorquebuntur, Prælatorum poteſtas & reditus diminuentur, & omnia bona mundi Papa & ejus Cardinales ſibi applicabunt.

Bonifacii IX. pravos mores ex Eccleſia exterminandos.

Reformationis deſideratæ ſpes dubia.

Non erit *Apoſtolica ſed apoſtatica*, non divina ſed maligna, in qua non eſt ſedendum, ſed longe ab ea fugiendum; juxta dictum Prophetæ: *Non ſedi cum ſerendã, conſilio vanitatis, & cum iniqua agentibus non introibo, odivi Eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo.* Quia omnis bonus Chriſtianus dicit, quod ſequitur: *Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum, Domine.*

Apoſtaticam Eccleſiã deſerendã, qualis antè Conc. Conſt.

Et iſti recte *impii* vocantur, cum quibus pereunt, qui eis obediunt, juxta illud:

illud: *Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus sunt, dextra eorum repleta est muneribus.*

CAPUT XXVI.

Non esse eligendum novum Papam ex tribus remotis, nec ex Collegio Cardinalium, ante Concilium Constantiense existentium.

ET quod quæritis, cum omnibus modis hoc generale concilium fieri debeat, *an de collegio* eorundem vel *extra illud* sit assumendus, qui erit *eligendus in Papam?* Et in casu, quod *isti tres* cedant, an expediat, quod *eorum* aliquis eligatur? Videtur mihi, quod *nullus eorum, nec* etiam *aliquis de collegio eorundem Cardinalium* in Papam sit assumendus.

Nova cõfusio, si ex tribus Papis remotis unus iterum eligeretur.

Nam si aliquis eorum assumeretur in Papam, semper *perplexitas conscientiarum remaneret* in illis, qui alteri parti obedierunt. Nec forsan primo crederent, eum Papam esse. Iterum illi, qui eidem antea obedierunt, possent aliis improperare, & dicere: Ecce verum Papam nos semper habuimus. Nam si talis non fuisset, nequaquam electus noviter extitisset.

Cardinalis in Papam electo non desinet pristinam exercere simoniam qua assuetus.

Nec etiam *de collegio Cardinalium* est assumendus. Primo, ne videantur eligentes ipsam unionem procurasse *propter utilitatem propriam*, quod quilibet speraret, se debere in Christi vicarium assumi. Tum etiam, ne majores errores & scandala videantur posse in Dei Ecclesia ponere in futurum. Nam, cum *difficile* sit *consueta relinquere*, si aliquis istorum assumeretur, *qui noverunt & continue practicarunt Simonias, beneficiorum venditiones, pecuniarum extorsiones*, & tot beneficia & monasteria in commendas habuerunt, eorum singulariter singuli: Possit talis, qui assumeretur, ista non agere aut practicare?

Novũ Papam ex diversis ordine regnis petendum.

Ideo, ut omnis suspicio tollatur, erit necesse, *per generale concilium* provideri, *in quantum erit possibile*, ne unquam de Collegio Cardinalium aliquis assumatur: Sed ut è *diversis regnis & provinciis* ordinate, & juxta ordinationem regnorum semper assumatur in *Papam*, *qui melior, literatior, in moribus gravior & sanctior in illa provincia* seu regno reperiretur, non obstantibus juribus in contrarium editis.

Electionẽ Papæ in isto hoc Concilio non solis Cardinalibus sed optimis quibusque competere.

Quia *eligere Papam in hoc instanti concilio pertinebit ad perfectiores & magis expertos, præclaros, qui erunt in ipsa congregatione.*

Quia dicit Philosophus: *Eligere recte, scientium opus est*, veluti Geometram Geometrarum, & gubernatorem gubernatorum: Qui sint in electione constantes & concordes, nec inter se sint in electione divisi, ad evitandum alias novi schismatis periculum, & esset error novissimus pejor priore, quæ *dissensio* præcipue præcavenda est. Unde dicit Philosophus, *sicut in bellis penetrationes aperturarum etiam valde parvarum distrahunt acies, ita videtur omnis diversitas facere disfidionem.*

Optimus quisq; in Papam eligendus.

Et eligant talem, de quo Christus dicere posset: *Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum, nihil proficiet inimicus in eo*, & filius iniquitatis non apponet nocere ei, & conscindam à facie ipsius inimicos ejus, & odientes eum in fugam convertam.

CAPUT XXVII.

De Romani Imperii damnis ex corruptis Pontificibus.

ET quia Principem perfectam oportet habere moralem virtutem: Inde *si bonum Papam haberet Ecclesia*, revera *terras Ecclesiæ recuperaret.* Imo ipsi tyranni, subditi rationi, & in quibus non est extincta συντήρησις, dum viderent,

Bonus Papa suas ditiones recuperaret.

rent, *Papam religionem & sanctitatem diligere*, nequaquam contra Ecclesiam insurgerent, nequaquam terras Ecclesiæ reciperent, imo illas, quas haberent, verisimiliter redderent Ecclesiæ.

Mali Papæ ditiones jure distractæ.

Nunc autem, cujus terras recipiunt? Adversus quem pugnant? Certe contra *inimicum fidei Christi*, contra *facientem opera magis Diaboli, quam Dei.* Et ideo non miremini, nec eos Tyrannos nominetis, quod occupent terras Ecclesiæ, & persequantur injustum. Quia executores sunt Dei ad faciendum vindictam in nationibus, & judicium conscriptum.

Qua occasione distrahi cœperint.

Quamdiu enim Papa in bonitate vixit, & in religione stetit, nequaquam terras Ecclesiæ perdidit. Sed cum cœpit *ad se, & pro se, suisq; nepotibus & consanguineis rapere*, trahere & ducere omnia, in duas partes abstracta sunt bona Ecclesiæ. Dilacerata fuit respublica, quæ una fuerat. Et tunc cœpit perire salus, decusque reipublicæ Romanæ.

Ex quibus patet, quod *Papa, ejus Cardinales*, & quidam Pontifices, *rempublicam Romani Imperii miris modis invaserint.*

Imperium Romanũ per Papas debilitatum.

Et *tractu temporis Papa Imperium à Roma seclusit*, ita, ut in Imperio nihil juris aut potestatis reliquerit. Unde subsequenter etiam *alia membra & jura ejusdem Imperii* in eadem Italia paulatim *abstracta* fuerunt. Sicut tyranni eorum terras, villas & castra receperunt. Quia facti sunt opprobrium vicinis suis, subsannatio & illusio his, qui in circuitu eorum sunt, maxime apud illos, qui sunt *in Italia* & prope urbem Romanam, qui melius noverunt eorum malitias, & nefanda facta, quam *ultramontani*, apud quos non est eorum perversitas adhuc plene detecta.

Exile Ecclesiasticorum pretium apud magnates unde?

Et ideo jam temporibus istis Reges, Principes, & Domini seculares modicam reverentiam habent ad Ecclesiam. Et completur dictum *Malachiæ* Prophetæ dicentis, II. Cap. *Vos sacerdotes*, ait Deus, *irritum fecistis pactum meum, scandalizastis plurimos in lege, recessistis de via Domini, propter hoc dedi vos contemtibiles & humiles in omnibus populis.* Et Jer. XIII. *Væ pastoribus, qui pascunt populum meum, vos dispersistis gregem meum, & non visitastis eum, ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum.*

Jam enim visitatur *malitia prælatorum*, jam dantur contemtui & abominationi. Et jam instant tempora periculosa. Ad tantum enim abominatio eorum devenit, ut plerique Reges & Principes seculares conferant beneficia vel conferri faciant, clericos ad carceres ponant, eos censura seculari judicent, jura Ecclesiastica parvi pendant, censuras Ecclesiæ non curent, Ecclesiam in bonis suis, in quantum possunt & valent, deprædentur, & annullent.

Tyrannos apud Papam majoris fieri, quam bonos Principes.

Et quod mirabilius est, hi, qui sunt *majores Tyranni*, & qui magis Ecclesiam impugnant & deprædantur, ac hæreses fovent, & male vivunt, cum preces suas pro aliquo castro obtinendo, vel pro aliquo beneficio habendo, vel pro aliquo Episcopatu obtinendo, pro suis *apud Papam* & Cardinales effundunt, seu ipsis Papæ & Cardinalibus scribunt, eorum *citius* preces *exaudiuntur* & expediuntur, & ad majores honores & divitias, quam cæteri *fideles seculi Principes*, sublimantur.

Quod non capit Christus, rapit fiscus.

Ita, ut jam Hierosolyma mater nostra, quæ solebat esse libera, serviat cum filiis suis, & impendat Tyrannis & malignis tributa & obsequia. *Quod* quidem *non recipit Christus*, *suscipit fiscus.* Jam solet Regibus & Principibus servire, quæ solebat Imperatorum & Regum cervicibus imperare.

Quibus detur aurum Papale.

Et quicquid potest Papa *per tales Simonias* exquirere, *pessimis viris*, sc. Dei & sanctorum suorum æmulis, *stipendiariis* potissimum *Italicis*, pro conservando Ecclesiæ Romanæ temporali dominio elargitur.

Timor Papæ.

Quod facit *servili timore*, quo timet magis perdere homines, quam Deum, quo magis timet illos, qui solum corpus possunt occidere, quam eum, qui corpus & animam potest mittere in gehennam. Et quia Deum non invocaverunt, nec cognoverunt, & illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor: Ideo contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt, nec est timor Dei ante oculos eorum.

Nostri enim *temporis Papa* cum suis Cardi-

Johannis XXIII. modus beneficia sacra dispẽsandi, adulando.

Cardinalibus, *spreto timore Dei & amore*, potius volent Principibus, Regibus & aliis potentibus complacere in beneficiis, in Episcopatibus, & in suis supplicationibus, quantumcunque sint injustæ, quàm velint Deo complacere, quàm velint sequi regulas justitiæ, quàm velint executioni demandare sancta statuta primitivæ Ecclesiæ. Ideo Deus omnipotens judex justus noster arcum contra tales vibrabit, ossaque eorum dissipabit, qui hominibus placent & non Deo. Confundentur, quoniam Deus sprevit eos.

CAPUT XXVIII.

De titulo Papali, Servus Servorum Dei, magnaque dominandi libidine.

QUomodo enim *servus servorum Dei* est *Papa* in terris, qui Principibus & Regibus vult citius *complacere & tyrannis*, quam Deo & ejus sanctis & Angelis? Cum tamen dicat Apostolus: *Si hominibus placerem, Christi servus non essem.*

Titulus papalis, servo servorũ Dei, notatus.

Iterum ex parte alia, quomodo in bullis suis Papa videtur dicere veritatem, cum in prima linea bullarum & literarum suarum videtur inferre falsum dicendo: *Johannes Episcopus, servus servorum Dei.* Nam si servus servorum Dei esset, utique pauperibus & Dei servis obediret ac serviret, vel per se vel alios, aut saltem operibus misericordiæ eis provideret.

Eleemosinas olim parcio dispensatas in curia Ro.

Sed *ubi est charitas in* Papa? Vix poteris pauperem petentem eleemosynam ad pœnitentiã suam, vel servum Dei coram ipso aliquando videre, qui aliquam eleemosynam vel charitatem in ejus palatio reciperet, vel aliquam consolationem seu audientiam Papalem se speraret habere. Bene videbis *purpuratos, bene vestitos, sacmannos, tyrannos & soldatos* ad eum intrare: Sed nequaquam pauperes, male indutos, & virtuosos, literatos, ac conscientiosos ad eum ingressum habere, nisi casu, vel raro.

Quos audierit Johannes 23.

Quid fuerit Papatu ante Conc. Const.

Et unde hoc? Quia jam non est *papatus* Deo militans, sed *negotiis secularibus se implicans.* Imò jam non est servus servorum Dei, sed verius, si vellet, *Johannes Episcopus Dominus Dominorum.* Quia præsumit dicere, esse *tantam suam potestatem, quantam Christus habuit, secundum quod Deus, & secundum quod homo.* Nam Christus secundum quod Deus, habuit potestatem *in cœlo*, quàm semper habuit ut filius Dei: Habet etiam potestatem *in terra*, secundum quod homo. Et ideo dixit: *Data est mihi potestas in cœlo & in terra*, in cœlo per glorificationem, in terra per redemtionem.

Arrogantia Papæ Johan. 23.

Verum *potestas* ipsi *Papæ non est attributa*, ut fuit *Christi*, secundum quod *filius Dei.* Quia illa est impossibilis illi committi: Cum nulla creatura aliam posslit beatificare, nec gratiam aut gloriam ipsi præbere.

Potestatẽ Christi in cœlo Papæ non esse datam.

Nec potestas ut *hominis Christi ei est attributa.* Quia nulla creatura redemtionem naturæ humanæ potuit perage-re secundum Anshelmum.

Potestatẽ Christi in terra Papæ non esse datam.

Ergo ipsi *Papæ non est attributa potestas illa, quam ipsi Papæ credunt, in cœlo & in terra.* Sed solum est ei data *potestas spiritualium denunciatoria* ac *absolutoria. Denunciatoria*: Nam quem absolvit, ostendit esse absolutum in Ecclesia: Quem ligat, in Ecclesia militante ostendit esse ligatum. Et ista est sententia omnium doctorum Theologorum. Quod patet. Nam *Papa non remittit peccata, sed solus Deus* est ille, qui delet iniquitates. Sed bene absolvit, h.e. *absolutum ostendit.* Sicut Lazarus primo fuit à morte per Christum resuscitatus, & postea per discipulos solutus. Ideo Christus dixit illis leprosis: *Ite, ostendite vos sacerdotibus.* Nam quos ipsi *absolutos ostendunt*, militans Ecclesia pro absolutis recipit. Secus autem de Ecclesia triumphante, quando clavis Papæ errat.

Potestas Papæ, spiritualium denunciatoria.

Papa non remittit peccata sed Deus.

Sed ponamus, quod Papa non *curet* de ista expositione, quæ tamen veris-

Eminentissima Papæ potestas.

Mentiri Papam in titulo.

Gregorii M. humilitas in papatu suo.

sima est, & rationis secutiva: Sed dicat: Certe *potestatem habeo in cœlo & in terra*, in *purgatorio*, in *paradyso*, & de plenitudine potestatis meæ possum facere, quod mihi libet, & nullus debet esse, qui dicat: Cur hoc facis? Revera tunc *Papa non deberet mentiri in literis suis*, dicendo: *servus servorum Dei*, sed, *Dominus Dominorum mundi.*

Ipse tamen *Gregorius* sanctus & *Magnus*, *qui primo sic scripsit*, vere sic potuit scribere, quia servus servorum erat, omni die pauperes & famelicos reficiebat, nomina pauperum totius provinciæ in scriptis habebat, & opera Christi indesinenter agebat, beneficia Christi virtuosis conferebat, & re pauper erat, Evangelia etiam Christi clero & populo exponebat, libros plurimos pro corroboratione & augmento catholicæ fidei sedulo conscribebat, sanctos Episcopos ad magnam Britanniam, quæ nunc vocatur Anglia, & alia diversa loca mundi, pro conversione infidelium dirigebat, *Imperatores sui temporis reverebatur & honorabat*, & sua oratione ad Dominum Romanum populum à peste ingvinaria liberabat, & alia multa pia opera usque ad ejus vitæ terminum exercebat. Hic exemplo præcognoscens, se receptum iri in Papam, fugit, & in latibulo stetit per triennium, antequam divinitus, quod ibi lateret, populus cognoscebat.

Sed *non sic fit hodie.* Imo quilibet, quantumcunque etiam impotens ad regendum papatum, si vacaret, ex eisdem Cardinalibus ad illum statum eligi vellet. *Gregoriũ M. nemi-nem velle sequi.*

Caput XXIX.

De ominoso Papæ sigillo, in quo duo capita, Pauli & Petri.

Pauli & Petri capita in sigillo Papæ.

ITem aliud notandum, & quasi *miraculose appositum* videbis in literis Apostolicis. Sunt enim ibi *duo capita.* Et *primum* est *Pauli*, qui tamen nunquam fuit Papa, nec Episcopus, ipso dicente: Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. *Secundum* vero est *Petri*, qui fuit Papa & Apostolus.

Scientiã in Papa magis requiri quã potentiã. Doctrinã à Christo sæpe commendatã Petro.

Potestatẽ semel.

Ad denotandum, quod tam necessaria sit clavis *scientiæ*, & magis quam *potentiæ.* Cum Christus *illam* sæpius replicaverit Apostolis, dicens: *Ite per mundum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Et iterum: *Ecce ego mitto vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini.* Et iterum: *Qui docuerit sic homines, minimus vocabitur, sed qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur.* Et iterum: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris &c.* Et tantum semel Christus dixit Petro: *Quodcunque ligaveris &c.*

Verum est tamen, quod post resurrectionem ei dixit ter. Bis tantum: *Pasce agnos meos*, & tertio, *pasce oves meas.* Et sub conditione tamen dixit: *Simon diligis me?* Cui respondit Petrus: *Tu scis Domine, quod amem te.* Et Christus dixit: *Si ergo diligis me, pasce oves meas.* Cum ergo probatio dilectionis exhibitio sit operis, videtur, quod *qui non diligit Christum, oves Christi pascere non valeat.* Sed cum dilectio Christi per opera manifestetur, nescio, quomodo pascat oves Christi, aut quomodo habeat claves Christi, qui *opera* facit *notoria Diaboli*, dicente Hieronymo. (Di. XL. can. 1. 2.) Quod illi, scilicet Petro, concessum est *propter actuum lucem* i. e. propter bonam & sanctam vitã suam, qui toti mundo lucebat. Quia de ipso legitur: *In plateis ponebantur infirmi in lectulis, ut veniente Petro saltem umbra illius umbraret quemque illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis.* Scilicet signa auxilio Dei facere ad illos solùm pertinet, *quos sanctæ conversationis splendor illustrat.* *Sub conditione amoris Petro datum à Christo munus.* *Canon in Decretis de Petro explicatus.*

Splendor autem *sanctæ conversationis non est in dignitatibus*, potentiis, & honoribus. Quia multos potentes, multos divites videmus male conversari & pessimos esse. Nam *talis dignitates com-* *Splendor sanctæ conversationis quis sit?*

muni-

municantur bonis & malis. Sed solum *splendor sanctæ conversationis consistit in virtutibus* & in moribus sanctis, dicente Christo Apostolis: *Vos estis lux mundi, & sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est.*

Glossa ordinaria canonis superioris correcta. Glossa ergo *decreti*, quæ aliter ibi exponit, est *mendosa, falsa & hæretica.*

Papæ genuina munia. Sicut ergo *ad Papam pertinet præcipere, corrigere, sacramenta ministrare*, ita primo & principalius ad eum pertinet, *prædicare verbum Dei*, ut alter sanctus Gregorius *populo exponere, fidem Christi defensare, hæreticos impugnare, & ad omne bonum opus intendere.*

Papa studii Theologici imperitus. Sed quomodo *clave potentiæ* poterit ille ligare, & solvere, *qui nunquam studio sacræ Theologiæ vel scientiæ divinæ voluit intendere*, nec unquam novit prædicare verbum Dei. Quomodo inter lepram & lepram hic poterit discernere? Certe nequaquam. Ergo oportet, ut primò *clave scientiæ* vigeat, & post *clave potentiæ* floreat.

Arma non data Papæ. Quod etiam patet ex alio. *Non* enim *Christus elegit potentem in armis, ut esset Papa* in Ecclesia ad hoc, ut defenderet temporalia. Quia Christus non intendebat facere Ecclesiam temporalem, sed perpetuam & spiritualem. *Non fecit papam bonum reparatorem, agricolam*, aut *bonorum temporalium defensorem*: Quia regnum ejus non erat de hoc mundo, ut superius tactum est: Nec venerat ad sanandum languores corporum, sed animarum: Non venerat reparare castra materialia aut lapidea, sed templa Dei, quæ ipse ad suam imaginem formaverat, spiritualia & in æternum duratura, ipso dicente: *Ad hoc enim sum natus, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati*; Et, *Non veni vocare justos sed peccatores ad pœnitentiam*: Et, *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt, domus Israel.*

Exemplo Christi.

Petrus inermis factus Apostolus. Nam si defendere armis Ecclesiam sanctam, quam ipse fundavit, voluisset, nequaquam *Petrum Piscatorem* in Principem Apostolorum elegisset, sed *fortiorem militem aut soldatum*, quem reperire potuisset, principem Ecclesiæ constituisset. Tamen nequaquam hoc voluit facere. Imò Petrum dum vocaret & Andream fratrem ejus, dixit: *Venite post me, faciam vos piscatores hominum.* Non enim dixit: *Faciam, vos fieri invasores & interfectores ac spoliatores hominum.* Et iterum ei dixit Christus: *Pasce oves meas*, & non dixit: *Coërce, corripe, degrada, interfice, deprædare, dilacera, dispergo oves meas.*

Petrus non ad arma vocatus.

Apostoli non vocati ad temporalium curam. Etiam, si bonum *reparatorem temporalium* habere voluisset, meliorem *rusticum*, qui melius scivisset in agris excolendis, in vineis plantandis, aut *domificatorem*, qui melius domos erigere, castra fundare, muros facere potuisset, forsan elegisset.

Papa sit summe literatus. Nec mirum, quod *in Papa requiratur, ut sit summe literatus.* Nam si ad *Imperatorem Romanum*, ad instructionem catholicæ fidei laborantem pertineat, ut summatim noverit, quid in catholicis approbet aut confirmet, & plura, nec non in hæreticis, quid reprobet, puniat, aut exstirpet: Multo fortius hæc requiruntur in *Papa.*

Virtute & scientia Ecclesiæ gubernanda. Quia Christus *Ecclesiam* suam sanctam *duobus generibus hominum duxit committendam*, gubernandam & regendam, scilicet *sanctis & virtuosis, prudentibus & literatis.* Quod notatur per hoc, quod primo *Apostolos*, qui primi fuerunt post eum patres, *decoravit sanctitate & charitate*, dum Spiritum sanctum in eos inflavit, & dixit: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis &c.* Sed quia Apostoli non debebant sibi ipsis vivere, sed totum mundum ad fidem Christi reducere, quod facere non poterant sola devotione & sanctitate, cum ipsi deberent pro injustitia agonizare & usque ad mortem stare pro veritate: Ideo in *die Pentecostes factus est repente de cœlo sonus, seditq; super singulos Apostolorum Spiritus S. & apparuerunt illis dispertita linguæ, & loquebantur variis linguis, prout Spiritus S. dabat eloqui illis*: Et tunc fuerunt illuminati & pleni scientia ad defensionem fidei.

Papæ genuina officia. Et ideo hanc *clavem scientiæ*, ut dixi, debet habere *Papa* cum clave potentiæ de necessitate, ut *sciat omni poscenti ipsum de fide rationem reddere*, & *doceat in fide virtutem*, & *in virtute abstinentiam, & in ab-*

in abstinentia pietatem, timorem Domini, secundum Apostolum, & *prædicet verbum Dei oportune & importune, obsecret & arguat, ac increpet in omni patientia & doctrina.* Aliàs vere si cœcus cœco ducatum præstabit, ambo in foveam cadunt.

Prælatos ignorantes esse pura entia sine scientia.

Et ideo credo, quod, ex quo venerunt *Prælati ignorantes*, qui non sunt nisi quasi *pura entia, sine virtutibus & scientia*, ad regendum Dei Ecclesiam: Tunc primo invaluerint hæreses & schismata, & Dei Ecclesia in omnibus ordinationibus suis & religione sit & fuerit confusa & divisa. Et ita dixit Esaias Propheta: *Propterea ductus est captivus populus meus, quia non habuit scientiam, nobiles ejus interierunt fame, populus ejus sitt exaruit.* Et ideò ait sapiens: *Os prudentis quæritur in Ecclesia.* Et in Daniele scribitur: *Qui docti fuerint, fulgebunt sicut splendor firmamenti, &, qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ æternæ perpetuitatis.*

Damna ex illis nata.

Caput XXX.

Summa capita Reformationis, in Concilio Constantiensi suscipiendæ.

Conc. convocandũ per Principes.

EX quibus omnibus luce clarius constat, quæ superius diximus, quod *futurum Concilium* omnimode debeat congregari & ordinari per Principes, sive seculares, sive Ecclesiasticos Prælatos.

Ecclesiæ membra reduniendæ.

Et ante omnia fiat reincorporatio & reintegratio membrorum universalis Ecclesiæ.

Unum bonũ Papã eligendũ.

Et secundario fiat *unus pastor*, universalis & indubitatus, ab omnibus approbatus & certus, *vitæ laudabilis, honestæque conversationis*, modo quo dixi.

Potestatẽ Papalem restringendam.

Postea fiat ejusdem pastoris suæ *potestatis*, quæ nimia est, & multum diminuit & privavit jura aliorum Prælatorum, quædam *limitatio & moderatio.*

Primæ Eccl. consuetudines bonas revocandas.

Quarto autem *jurium antiquorum*, & decretorum ac consuetudinum antiquarum *primitivæ Ecclesiæ* fiat *reformatio & innovatio.*

Papam & Cardinales legibus obligandos.

Quinto fiant *statuta* talia & *ordinationes* tam *circa Papam* quam ejus *Cardinales*, ut amplius in posterum non valeant schismata esse, nec assurgere.

Sexto provideatur monasteriis & Ecclesiis, ac beneficiis curatis: Ut *nullatenus dentur in commendam aliquibus Cardinalibus*, seu aliquibus Prælatis, nisi adeò essent pauperes, ut in eisdem personaliter residerent, sicut curati rectores.

Ecclesias Cardinalibus subtrahendas.

Septimo destruantur *abusiones*, imo *violentiæ, manifestæ rapinæ & extorsiones cameræ Apostolicæ*, & ejus *pestiferæ constitutiones, censuræ & excommunicationes ac privationes.*

Pecuniarias Papæ constitutiones abolendas.

Octavo revocentur commendæ, incorporationes & uniones Ecclesiarum, cæteraque tempore schismatis facta contra Deum & conscientiam, & monasteriorum erectiones in Ecclesias parochiales, ac rapacitas duorum seu trium beneficiorum incompatibilium, sub prætextu dispensationum.

Ecclesias singulas restituendas.

Et provideatur *universitatibus* Studiorum, ne de facili in eis promoveantur Doctores & Magistri.

Gradus Academicos esse moderandos.

Et omnibus aliis talis diligentia adhibeatur, ut Deus glorificetur, Ecclesia universalis sancta pacificetur, & totus mundus ac Christianitas salvetur, ad honorem & laudem ejus, qui cum Patre & Spiritu S. regnat & vivit benedictus in seculorum secula. Amen.

Gloriam Dei & pacem Eccl. ab omnibus esse promovendã.

COM-